

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

**ΤΗΣ 1^{ης} ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ 12^{ης} ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2020**

ΜΕΛΗ : Ιωάννης Σαρμάς, Πρόεδρος, Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Αγγελική Μαυρουδή, Κωνσταντίνος Κωστόπουλος και Μαρία Αθανασοπούλου, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Στυλιανός Λεντιδάκης, Βιργινία Σκευή, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Βασιλική Σοφianού, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Βασιλική Προβίδη, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Ευαγγελία Σεραφή, Κωνσταντίνος Κρέπης, Ειρήνη Κατσικέρη, Γεωργία Παπαναγοπούλου, Νεκταρία Δουλιανάκη, Νικολέτα Ρένεση, Αικατερίνη Μποκώρου, Αντιγόνη Στίνη και Βασιλική Πέππα, Σύμβουλοι. Η Αντιπρόεδρος Γεωργία Μαραγκού και οι Σύμβουλοι Ελένη Λυκεσά, Δημήτριος Πέππας, Θεολογία Γναρδέλλη και Αγγελική Πανουτσακοπούλου απουσίασαν δικαιολογημένα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Ελένη Αυγουστόγλου, Επίτροπος, Προϊσταμένη της Γραμματείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟ ΓΙΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Το εισαγόμενο στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου σχέδιο νόμου με τίτλο «ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (e-Ε.Φ.Κ.Α.)», απεστάλη στο Δικαστήριο για να γνωμοδοτήσει επ' αυτού, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος, με το 138/11.2.2020 έγγραφο του Υπουργού Οικονομικών (αριθμ. πρωτ. ΓΕΕ 60/11.2.2020).

Το κείμενο αυτού έχει ως εξής:

«ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΟΥ
ΦΟΡΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
(ε-Ε.Φ.Κ.Α.)
(...)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ- ΕΛΕΥΘΕΡΗ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 19

Το άρθρο 1 του ν. 4387/2016 αντικαθίσταται ως ακολούθως:

«Άρθρο 1

Αντικείμενο –Σκοπός

Αντικείμενο του νόμου είναι η ρύθμιση της έννομης σχέσης κοινωνικής ασφάλισης δημοσίου δικαίου, υποχρεωτικής για όλους τους εργαζόμενους, μισθωτούς, αυτοτελώς απασχολούμενους, ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ειδικές κατηγορίες για τους κινδύνους γήρατος, αναπηρίας, θανάτου, εργατικού ατυχήματος, κύριας και επικουρικής ασφάλισης, εφάπαξ και προνοιακών παροχών.

Οι διατάξεις του παρόντος νόμου καταλαμβάνουν όλους όσους παρέχουν εξαρτημένη εργασία έναντι αμοιβής καθώς και τους αυτοτελώς απασχολούμενους και τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους απασχολούμενους με το αγροτικό επάγγελμα.

Η κοινωνική ασφάλιση είναι έννομη σχέση δημοσίου δικαίου, υποχρεωτική, και επέρχεται αυτοδικαίως με την έναρξη της μισθωτής εργασίας και υποχρεωτικά από τη τήρηση των διαδικασιών, που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις για την έναρξη επαγγέλματος αυτοτελώς απασχολούμενου, ελεύθερου επαγγελματία και αγροτικού επαγγέλματος.

Σκοπός του νόμου είναι η ρύθμιση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος σύμφωνα με τις αρχές της επάρκειας των συντάξεων και της βιωσιμότητας του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ε-Ε.Φ.Κ.Α.)»

Άρθρο 20

Στο άρθρο 1 του ν. 4387/2016 προστίθεται άρθρο 1 Α΄ ως ακολούθως:

Γενικές Αρχές-Εγγυητική ευθύνη του Κράτους

Το ασφαλιστικό σύστημα διέπεται από τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της αναδιανομής, της υποχρεωτικότητας, της ανταποδοτικότητας, της ενότητας, της επάρκειας και της βιωσιμότητας του συστήματος.

Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, εγγυάται και διασφαλίζει την επάρκεια των παροχών κύριας και επικουρικής ασφάλισης και τη βιωσιμότητα του ε-Ε.Φ.Κ.Α.. Έχει πλήρη εγγυητική υποχρέωση για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών. Ειδικές διατάξεις σχετικές με την κρατική χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καταργούνται.

Άρθρο 21

Στο άρθρο 1 του ν. 4387/2016 προστίθεται άρθρο 1 Β' ως ακολούθως:

Πηγές και φύση κανόνων

1. Οι κανόνες κοινωνικής ασφάλισης κύριας και επικουρικής αφορούν στο κοινωνικό (γενικό) συμφέρον και είναι αναγκαστικής εφαρμογής.
Οι κανόνες κοινωνικής ασφάλισης έχουν πρωταρχική πηγή το Σύνταγμα, θεσπίζονται με νόμο και με πράξεις κανονιστικού περιεχομένου κατ' εξουσιοδότηση νόμου.
2. Οι κανόνες για την απονομή της σύνταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών έχουν πρωταρχική πηγή το Σύνταγμα και θεσπίζονται με νόμο, κατόπιν διατύπωσης της προβλεπόμενης στο άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου
3. Οι προβλεπόμενες από τον παρόντα νόμο Κανονιστικές πράξεις θεσπίζονται, συμπληρώνονται, τροποποιούνται ή καταργούνται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, που εκδίδονται μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ε.Φ.Κ.Α.
Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ε.Φ.Κ.Α. υποχρεούται να υποβάλλει εντός τριάντα ημερών από τη λήψη του εγγράφου σχετική γνώμη. Σε περίπτωση που η ανωτέρω προθεσμία παρέλθει άπρακτη, ο Υπουργός δύναται να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες για την έκδοση των σχετικών κανονιστικών πράξεων.

Άρθρο 22

Το άρθρο 2 του ν. 4387/2016 αντικαθίσταται ως ακολούθως:

«Άρθρο 2

Εννοιολογικοί Προσδιορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου νοούνται ως:

- Ασφαλισμένοι: Τα πρόσωπα που υποχρεούνται να καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές από την παροχή εξαρτημένης εργασίας έναντι αμοιβής ή από την άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος ή αυτοαπασχόληση ή την άσκηση αγροτικού επαγγέλματος.
- Έμμεσα ασφαλισμένοι: τα μέλη οικογένειας των ασφαλισμένων καθώς και των συνταξιούχων γήρατος, αναπηρίας και θανάτου.
- Εργοδότες: τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, για λογαριασμό των οποίων παρέχουν την εργασία τους οι μισθωτοί εργαζόμενοι.
- Συνταξιούχοι: τα πρόσωπα τα οποία μετά την συμπλήρωση των προβλεπόμενων προϋποθέσεων λαμβάνουν σύνταξη γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου.
- Κύρια Σύνταξη: Το ποσό που καταβάλλεται μηνιαίως στους συνταξιούχους ως αναπλήρωση του εισοδήματος μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό απασχόληση και αποτελείται από το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης. Ειδικώς για τους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς σύνταξη είναι το ποσό που καταβάλλεται σ' αυτούς, μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία, ως συνέχεια της αμοιβής τους, το οποίο για λόγους δημοσιονομικής βιωσιμότητας και λογιστικής ενότητας του συστήματος υπολογίζεται σε αντιστοιχία με το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης.- Εθνική σύνταξη: Το ποσό της σύνταξης που χρηματοδοτείται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.
- Ανταποδοτική σύνταξη: το ποσό της σύνταξης, που αντιστοιχεί στην καταβολή ασφαλιστικών εισφορών βάσει των συντάξιμων αποδοχών, του χρόνου ασφάλισης και του ποσοστού αναπλήρωσης.
- Επικουρική Σύνταξη: το ποσό που καταβάλλεται μηνιαίως στους συνταξιούχους ως συμπληρωματική παροχή της κύριας σύνταξης μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό απασχόληση κατόπιν καταβολής μηνιαίων ασφαλιστικών εισφορών ανεξάρτητων των εισφορών της κύριας σύνταξης.

-Εφάπαξ παροχή : το ποσό που καταβάλλεται άπαξ στους συνταξιούχους μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό απασχόληση κατόπιν καταβολής ατομικών εισφορών πέραν των εισφορών κύριας και επικουρικής ασφάλισης.

- Προαιρετική ασφάλιση: η συνέχιση της ασφάλισης στον Ε.Φ.Κ.Α. μετά την διακοπή της ασφαλιστέας απασχόλησης ή ιδιότητας.

- Πολλαπλή καταβολή εισφορών : η υποχρεωτική καταβολή εισφορών μετά την 1.1.2017 για την εκ παραλλήλου άσκηση: α) μισθωτής εργασίας σε περισσότερους του ενός εργοδότες ή, β) μισθωτής εργασίας και αυτοτελούς ή ελεύθερου επαγγέλματος ή, αγροτικής απασχόλησης γ) και αυτοτελούς και ελεύθερου επαγγέλματος ή αγροτικού επαγγέλματος

- Παράλληλη ασφάλιση: η ασφάλιση που έχει πραγματοποιηθεί πριν την 1.1.2017 σε δύο ή περισσότερους φορείς λόγω παροχής μισθωτής εργασίας ή λόγω άσκησης εκ παραλλήλου μισθωτής και αυτοτελούς ή ελεύθερου επαγγέλματος ή αγροτικής απασχόλησης σε διαφορετικούς φορείς, τομείς ή λογαριασμούς που εντάχθηκαν στον Ε.Φ.Κ.Α. έως την έναρξη λειτουργίας του.

-Πολλαπλή ασφάλιση : η παροχή εργασίας σε περισσότερους του ενός εργοδότες ή ασφάλιση με διαφορετικές ιδιότητες στον ίδιο φορέα ή το δημόσιο, εφόσον προβλέπονταν υποχρεωτική καταβολή περισσότερων της μιας ασφαλιστικών εισφορών .

- Διαδοχική ασφάλιση: η ασφάλιση που έχει πραγματοποιηθεί έως 1-1-2017 σε διαδοχικά χρονικά διαστήματα και σε διαφορετικούς φορείς, τομείς ή λογαριασμούς που εντάχθηκαν στον Ε.Φ.Κ.Α..

-Αυτοτελώς Απασχολούμενοι: τα πρόσωπα που ασκούν ανεξάρτητο επάγγελμα για το οποίο υπάγονται βάσει γενικών, ειδικών ή καταστατικών διατάξεων στην ασφάλιση του πρώην ΕΤΑΑ.

-Ελεύθεροι επαγγελματίες : τα πρόσωπα που ασκούν ελεύθερο επάγγελμα για το οποίο υπάγονται βάσει γενικών, ειδικών ή καταστατικών διατάξεων στην ασφάλιση του πρώην ΟΑΕΕ.

-Αγρότες : Τα πρόσωπα που ασκούν αγροτική απασχόληση και βάσει γενικών, ειδικών ή καταστατικών διατάξεων υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΟΓΑ, με εξαίρεση τους εκμεταλλευτές φωτοβολταϊκών συστημάτων, τους εργάτες γης που αμείβονται με εργόσημο, τους επαγγελματιοβιοτέχνες που υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΟΓΑ με εισοδηματικά – πληθυσμιακά κριτήρια, τους ιδιοκτήτες τουριστικών καταλυμάτων.».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

Άρθρο 23

Οι παρ. 1, 2 και 4 του άρθρου 5 του ν. 4387/2016 τροποποιούνται, προστίθεται νέα παρ. 5 και νέα άρθρα 5 Α και 5Β. Το άρθρο 5 ,5Α και 5Β του ν. 4387/2016 διαμορφώνεται ως εξής:

«Άρθρο 5

Ενιαίοι κανόνες ασφάλισης παροχών υπαλλήλων Δημοσίου

1. Από 1.1.2017 το συνολικό ποσοστό εισφοράς κλάδου σύνταξης στον Ε.Φ.Κ.Α. ασφαλισμένου και εργοδότη ορίζεται σε 20% επί των συνταξίμων μηνιαίων αποδοχών των προσώπων της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 4, και κατανέμεται κατά 6,67% σε βάρος του ασφαλισμένου και κατά 13,33% σε βάρος του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

2. α) Το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών για τον υπολογισμό της μηνιαίας ασφαλιστικής εισφοράς των μισθωτών και των εργοδοτών, ορίζεται στο ποσό των 6.500 ευρώ αναπροσαρμοζόμενο από 1.1.2023 έως 31.12.24 κατ' έτος με διαπιστωτική πράξη του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κατά το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους. Σε περίπτωση αρνητικής τιμής του ως άνω

ποσοστού το ποσόν των ασφαλιστέων αποδοχών παραμένει στα επίπεδα του προηγούμενου έτους. Από 1.1.2025 και εφεξής το ανώτατο όριο των ασφαλιστέων αποδοχών προσαυξάνονται κατ'έτος κατά το δείκτη μεταβολής μισθών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη παράγραφο 4 του άρθρου 8.

β) Οι ασφαλιστικές εισφορές για τα πρόσωπα, που υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 4 του ν.3660/2008 (Α' 78), παραμένουν στο ύψος που προβλεπόταν μέχρι την 1-1-2017.

3. Οι εισφορές δηλώνονται από τον εργοδότη στην Αναλυτική Περιοδική Δήλωση, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις .

4. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων μετά από γνώμη του Δ.Σ καθορίζονται οι απαιτούμενες διαδικασίες για τις προσαρμογές στα πληροφοριακά συστήματα και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.

5. Όπου στην κείμενη νομοθεσία αναφέρεται ο Υπουργός Οικονομικών ως αρμόδιος για την έκδοση αποφάσεων επί συνταξιοδοτικών θεμάτων του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.), νοείται εφεξής ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, διατηρούμενης της συναρμοδιότητας του Υπουργού Οικονομικών επί θεμάτων εφαρμογής μισθολογικών διατάξεων επί συνταξιούχων κατά το π.δ. 169/2007.

Άρθρο 5 Α

Ασφάλιση Εξοικονομολογικών και Μετακλητών Υπαλλήλων

1. Τα μέλη της Κυβέρνησης και οι Υφυπουργοί που δεν είναι βουλευτές, καθώς και οι διοριζόμενοι σε οιαδήποτε θέση μετακλητού υπαλλήλου, ανεξαρτήτως σχέσεως εργασίας Δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, από την ημερομηνία διορισμού τους διατηρούν το καθεστώς ασφάλισης κύριας και επικουρικής ασφάλισης, υγειονομικής περίθαλψης και εφάπαξ παροχής, στο οποίο υπάγονταν πριν από το διορισμό τους. Ο σχετικός χρόνος ασφάλισης θεωρείται ότι έχει διανυθεί στο καθεστώς αυτό.

2. α) Για την ασφάλισή τους, και για τους κλάδους στους οποίους προκύπτει υποχρέωση ασφάλισης βάσει του προγενέστερου καθεστώτος, καταβάλλονται ασφαλιστικές εισφορές:

i) για κύρια ασφάλιση, μηνιαία εισφορά σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 5.

ii) για υγειονομική περίθαλψη, μηνιαία εισφορά σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 41.

iii) για επικουρική ασφάλιση, μηνιαία εισφορά εμπίσθων ασφαλισμένων βάσει του άρθρου 97.

iv) για εφάπαξ παροχή, μηνιαία εισφορά εμπίσθων ασφαλισμένων βάσει του άρθρου 35.

β) Οι ανωτέρω ασφαλιστικές εισφορές υπολογίζονται επί των συνταξίμων μηνιαίων αποδοχών, όπως αυτές καθορίζονται για τα πρόσωπα που υπάγονται στο άρθρο 5 του παρόντος.

Η εισφορά ασφαλισμένου βαρύνει τα πρόσωπα της παρ. 1 και η εργοδοτική εισφορά, όπου προβλέπεται, το αρμόδιο Υπουργείο για τα μέλη της Κυβέρνησης και τους Υφυπουργούς ή τον φορέα στον οποίο γίνεται ο διορισμός για τους μετακλητούς υπαλλήλους.

Η εισφορά ασφαλισμένου παρακρατείται από τον εργοδότη, και αποδίδεται με την εργοδοτική εισφορά στους φορείς κοινωνικής ασφάλισης.

γ) Η ασφαλιστική εισφορά που καταβάλλεται σύμφωνα με τα ανωτέρω θεωρείται εισφορά μισθωτού για την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 17 και 36.

3. Εφόσον στο προγενέστερο καθεστώς ασφάλισης περιλαμβάνονται φορείς που δεν έχουν ενταχθεί στον Ε.Φ.Κ.Α. ή το Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. καταβάλλονται οι προβλεπόμενες για τους φορείς αυτούς ασφαλιστικές εισφορές.

4. Εάν τα πρόσωπα της παρ. 1 κατά το αμέσως προηγούμενο πριν τον διορισμό τους δωδεκάμηνο δεν υπάγονταν στην ασφάλιση φορέα κύριας ασφάλισης της ημεδαπής, καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές για κύρια σύνταξη και υγειονομική περίθαλψη υπέρ του Ε.Φ.Κ.Α. (πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ), και για επικουρική ασφάλιση στον κλάδο επικουρικής ασφάλισης του ΕΤΕΑΕΠ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2.

5. Εάν τα πρόσωπα της παρ. 1 είναι συνταξιούχοι από ίδιο δικαίωμα, καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές για κύρια σύνταξη και υγειονομική περίθαλψη υπέρ του Ε.Φ.Κ.Α. (πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ).

6. Οι ρυθμίσεις των ανωτέρω παραγράφων εφαρμόζονται στα πρόσωπα της παρ. 1 που διορίζονται από 1/7/2019.

Σε περίπτωση που από την αναδρομική εφαρμογή των ανωτέρω ρυθμίσεων προκύψουν ποσά προς επιστροφή, το επιπλέον ποσό που έχει καταβληθεί συμψηφίζεται, μέχρι εξάλειψής του, με μελλοντικές καταβολές ασφαλιστικών εισφορών. Εάν προκύψει οφειλή, αυτή εξοφλείται σε ισόποσες μηνιαίες δόσεις, ίσες με τον αριθμό των μηνών για τους οποίους προκύπτει διαφορά, χωρίς την επιβολή προστίμων καθυστέρησης εξόφλησης.

7. Στις ανωτέρω ρυθμίσεις μπορούν να υπαχθούν και πρόσωπα της παρ. 1 που έχουν διοριστεί μέχρι 30/6/2019 και εξακολουθούν να υπηρετούν στις θέσεις, εφόσον υποβάλλουν σχετική αίτηση εντός τριμήνου από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου. Στην περίπτωση αυτή υπάγονται στις ρυθμίσεις του παρόντος από 1/7/2019.

Άρθρο 5 Β

Δικαιοδοσία Ελεγκτικού Συνεδρίου

Οι διαφορές που αναφέρονται από την εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου αυτού εμπίπτουν στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, βάσει του άρθρου 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος, με την επιφύλαξη της ειδικής δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος. Καμιά διάταξη του νόμου αυτού δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αφαιρεί ή θίγει τη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή συντάξεων στους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους και στους στρατιωτικούς.

Η παρ.9 του άρθρου 19 του ν.4387/2016 καταργείται».

Άρθρο 24

Στην παρ. 5 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016 ο πίνακας των ποσοστών αναπλήρωσης αριθμείται σε πίνακα 1, αντικαθίσταται το εδάφιο πριν τον πίνακα 1, προστίθεται νέο εδάφιο και πίνακας 2. Το άρθρο 8 του ν. 4387/2016 διαμορφώνεται ως εξής:

«Άρθρο 8

Ανταποδοτική σύνταξη

1. Οι υπάλληλοι-λειτουργοί του Δημοσίου και οι στρατιωτικοί, οι οποίοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, δικαιούνται ανταποδοτικό μέρος σύνταξης, που προκύπτει με βάση τις συντάξιμες αποδοχές της παρ. 2 το χρόνο ασφάλισης, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 και τα κατ' έτος ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά προκύπτουν από τον πίνακα ο οποίος ενσωματώνεται στην παρ. 5, σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων παραγράφων.

2. α. Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Ο μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το πηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών δια του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ως σύνολο μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος νοείται το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου.

Για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνονται υπόψη οι αποδοχές του ασφαλισμένου για κάθε ημερολογιακό έτος, προσαυξανόμενες σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 4.

Στις περιπτώσεις συνταξιοδότησης με τις προϋποθέσεις των διατάξεων του τετάρτου εδαφίου της περ. α' της παρ. 1 των άρθρων 1 και 26 του π.δ/τος 169/2007(Α'210), είτε με βάση τις διατάξεις που παραπέμπουν σε αυτές, όπως ισχύουν κάθε φορά, καθώς και για όσα από τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα συνταξιοδοτούνται με βάση τις διατάξεις του ν. 612/1977 (Α' 164) είτε με βάση τις διατάξεις που παραπέμπουν σε αυτές και ισχύουν κάθε φορά είτε με βάση τις διατάξεις του ν. 2084/1992 (Α'165), ως συντάξιμες αποδοχές επί των οποίων θα υπολογιστεί το ποσοστό αναπλήρωσης των 35 ετών λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου κατά τη διάρκεια της συνολικής ασφάλισής του.

β. Για το χρόνο ασφάλισης που αναγνωρίζεται πλασματικά, κατόπιν καταβολής του προβλεπόμενου ποσού εξαγοράς, ως συντάξιμες αποδοχές ορίζεται το ποσό που θα αποτελούσε τον ασφαλιστό μηνιαίο μισθό-εισόδημα αν εκλαμβάνονταν ως μηνιαία εισφορά το ποσό που καταβλήθηκε για την εξαγορά κάθε μήνα ασφάλισης.

3. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης των προσώπων των περ. β' και γ' της παρ. 1 του άρθρου 6, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνεται υπόψη ο, σύμφωνα με την περίπτωση α' της παρ. 2, μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών, όπως αυτές ισχύουν κατά περίπτωση με βάση τις διατάξεις της ίδιας παραγράφου, που προκύπτει από το ασφαλιστικό έτος 2002 και έως την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού.

Αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος), τουλάχιστον πέντε (5) ετών από την 1.1.2002 μέχρι την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος) και κατά το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση συνολικά έως πέντε (5) ετών ασφάλισης.

Για συντάξεις με έναρξη καταβολής από 1.1.2021, αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος), τουλάχιστον δέκα (10) ετών από την 1.1.2002 μέχρι την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος) και κατά το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση έως δέκα (10) ετών ασφάλισης.

4.α. Η αναπροσαρμογή των συνταξίμων αποδοχών, για το διάστημα έως και το 2024, διενεργείται κατά τη μεταβολή του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής. Η προσαύξηση των συνταξίμων αποδοχών για το διάστημα από το 2025 και εφεξής διενεργείται με βάση το δείκτη μεταβολής μισθών, που υπολογίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ.

β. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, και Οικονομικών καθορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες και η διαδικασία της εφαρμογής του δείκτη μεταβολής μισθών της ΕΛΣΤΑΤ για την αναπροσαρμογή των συνταξίμων αποδοχών.

5. Το τελικό ποσό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης, με βάση το ποσοστό αναπλήρωσης του κατωτέρω πίνακα, που προσαρτάται στο τέλος της παρούσας και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. Το ποσοστό αναπλήρωσης για κάθε έτος ασφάλισης εντός εκάστης κλίμακας ετών, αντιστοιχεί στο ποσοστό που αναγράφεται στην τρίτη στήλη του πίνακα.

Έως 30-09-2019 τα ποσοστά αναπλήρωσης για κάθε επιμέρους περίοδο ασφάλισης αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα 1:

ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΕΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ		ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΗΣ
ΑΠΟ	ΕΩΣ	
0	15	0,77%
15,01	18	0,84%
18,01	21	0,90%
21,01	24	0,96%
24,01	27	1,03%
27,01	30	1,21%
30,01	33	1,42%
33,01	36	1,59%
36,01	39	1,80%
39,01	42 και περισσότερα	2,00%

Από 1-10-2019 τα ποσοστά αναπλήρωσης για κάθε επιμέρους περίοδο ασφάλισης αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα 2:

ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΕΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ		ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΗΣ
ΑΠΟ	ΕΩΣ	
0	15	0,77%
15,01	18	0,84%
18,01	21	0,90%
21,01	24	0,96%
24,01	27	1,03%
27,01	30	1,21%
30,01	33	1,98%
33,01	36	2,50%
36,01	40	2,55%
40,01 ΚΑΙ ΑΝΩ ΚΑΤ ΕΤΟΣ		0,50%

Το συνολικό ακαθάριστο ποσό της ανταποδοτικής σύνταξης, όπως αυτό προκύπτει σύμφωνα με το παρόν άρθρο, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ακαθάριστο ποσό των συντάξιμων αποδοχών, όπως αυτές ορίζονται στις παραγράφους 2 και 3.

6. Πρόσωπα τα οποία είναι συνταξιούχοι των ενταχθέντων στον Ε.Φ.Κ.Α. φορέων, τομέων και κλάδων, κατά την ημερομηνία ένταξής τους στον Ε.Φ.Κ.Α., εφόσον οι συντάξεις τους είναι της αυτής αιτίας, δικαιούνται από τον Ε.Φ.Κ.Α. σύνταξη ίση με το άθροισμα των καταβαλλόμενων συντάξεων από τους ενταχθέντες στον Ε.Φ.Κ.Α. φορείς, τομείς και κλάδους. Αν οι συντάξεις προέρχονται από διαφορετικές αιτίες, ο Ε.Φ.Κ.Α. εξακολουθεί να καταβάλλει αυτές χωριστά.

7. Οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 14 του π.δ/τος 169/2007(Α' 210) και της παρ.υ 5 του άρθρου 55, καθώς και κάθε άλλη διάταξη που παραπέμπει σε αυτές δεν έχουν εφαρμογή για τα πρόσωπα των περ. β' και γ' της παρ. 1 του άρθρου 6».

Άρθρο 25

Στο άρθρο 14 του ν. 4387/2016 προστίθεται νέα παράγραφος 3, η παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 αναριθμείται σε 4 και τροποποιείται, και η παράγραφος 4 αναριθμείται σε 5. Το άρθρο 14 του ν. 4387/2016 διαμορφώνεται ως εξής:

«Άρθρο 14

Αναπροσαρμογή συντάξεων-

προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων

1. α. Σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του Ε.Φ.Κ.Α. και των θεμελιωδών αρχών του άρθρου 1, οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, κύριες συντάξεις αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα άρθρα 7, 8, 13 και 14, βάσει των διατάξεων των επόμενων παραγράφων.

β. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των καταβαλλόμενων, έως την έναρξη ισχύος του παρόντος, συντάξεων, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου κανονίστηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος, με βάση τους κανόνες αναπροσαρμογής των συντάξιμων αποδοχών του Δημοσίου, που ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων καθορίζεται κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή της διάταξης αυτής.

2. α. Μέχρι την 31.12.2018, οι συντάξεις της προηγούμενης παραγράφου συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις. Ειδικά, ο υπολογισμός της κράτησης υπέρ υγειονομικής περίθαλψης διενεργείται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 30 του άρθρου 1 του ν. 4334/2015 (Α' 80), όπως ισχύει.

β. Από 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με την παρ. 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παρ. 4.

γ. Αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, τότε αυτό προσαυξάνεται, από την 1.1.2019, κατά 1/5 της διαφοράς σταδιακά και ισόποσα εντός πέντε (5) ετών.

δ. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τις περ. β' και γ' αποτυπώνονται από την 1.1.2018 για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα.

3. α. Από 1.10.2019 οι συντάξεις που έχουν απονεμηθεί ή εκκρεμεί η απονομή τους σύμφωνα με τις διατάξεις μετά την έναρξη ισχύος του Ν.4387/2016, υπολογίζονται εκ νέου σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 2 της παρ.5 του άρθρου 8. Από 1.10.2019, καταβάλλονται τυχόν προκύπτουσες αυξήσεις στη σύνταξη. Αν το ποσό των συντάξεων αυτών όπως επανυπολογίζεται είναι μικρότερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, το ποσόν της διαφοράς που προκύπτει εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά.

βα). Οι κύριες συντάξεις που έχουν απονεμηθεί ή εκκρεμεί η απονομή τους σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 και έχουν επανυπολογισθεί σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 υπολογίζονται εκ νέου από 1.10.2019 σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 2 της παρ. 5 του άρθρου 8.

ββ). Από 1.10.2019 αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του Ν.4387/2016 είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την

πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του παρόντος άρθρου.

βγ). Από 1.10.2019 αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του Ν.4387/2016 είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παρ. 5 του άρθρου 8, τότε συνεχίζει να καταβάλλεται η προσωπική διαφορά με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παρ. 5 του άρθρου 8 και το ποσόν των συντάξεων προσαυξάνεται κατά το ένα πέμπτο της τυχόν πρόσθετης διαφοράς που προκύπτει, για την περίοδο από 1η Οκτωβρίου 2019 έως 31η Δεκεμβρίου 2020 και σταδιακά ισόποσα κατ' έτος έως την 31η Δεκεμβρίου 2024. Στην περίπτωση που η προσωπική διαφορά που προκύπτει είναι μικρότερη από την προσωπική διαφορά που προέκυπτε από τον επανυπολογισμό της σύνταξης με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παρ. 5 του άρθρου 8.

γ. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τις περιπτώσεις α' και β' αποτυπώνονται από την 1.1.2020 για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα.

4. α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης αυξάνεται από την 1.1.2023 κατ' έτος, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με βάση συντελεστή που προκύπτει από το άθροισμα του ετήσιου ποσοστού μεταβολής του ΑΕΠ συν το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους διαιρούμενου δια του δύο (2) και δεν υπερβαίνει το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή.

β. Οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου με τις οποίες προβλέπεται αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων που καταβάλλονται από αυτό, κατά τρόπο διαφορετικό από τον οριζόμενο στην περ. α' ή με βάση τις ισχύουσες κάθε φορά μισθολογικές διατάξεις, καταργούνται.

5. Από την 1.1.2017 και ανά τριετία, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή εκπονεί υποχρεωτικά αναλογιστικές μελέτες, οι οποίες επικυρώνονται από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αντικείμενο τη συνεχή παρακολούθηση της εξέλιξης της εθνικής συνταξιοδοτικής δαπάνης. Με ειδικό νόμο ανακαθορίζονται οι συντάξεις με στόχο τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Το ύψος των ανωτέρω δαπανών για την εθνική, την ανταποδοτική και την επικουρική σύνταξη, προβαλλόμενο έως το έτος 2060, δεν πρέπει να υπερβαίνει το περιθώριο αύξησης των 2,5 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ, με έτος αναφοράς το 2009.»

Άρθρο 26

Το άρθρο 19 του ν. 4387/2016 αντικαθίσταται ως ακολούθως:

«Άρθρο 19

Διατάξεις περί διαδοχικής ασφάλισης

1α. Η αίτηση συνταξιοδότησης που υποβάλλεται βάσει των διατάξεων της διαδοχικής ασφάλισης εξετάζεται από την αρμόδια Υπηρεσία του φορέα ή τομέα ή κλάδου ή λογαριασμού, στην οποία ασφαλισμένοι υπάγονταν, λόγω ιδιότητας ή απασχόλησης, κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης, σύμφωνα με τη νομοθεσία του τελευταίου αυτού φορέα.

Η διαδικασία εύρεσης των συνταξιοδοτικών προϋποθέσεων με τις οποίες θεμελιώνεται συνταξιοδοτικό δικαίωμα καθορίζεται ως ακολούθως:

Τα πρόσωπα, τα οποία ασφαλίστηκαν διαδοχικά σε περισσότερους από έναν ενταχθέντες στον Ε.Φ.Κ.Α ασφαλιστικούς οργανισμούς, δικαιούνται σύνταξη με τις προϋποθέσεις του ενταχθέντα φορέα ή τομέα ή κλάδου ή λογαριασμού που υπάγονταν κατά το χρόνο άσκησης της τελευταίας δραστηριότητας ή απασχόλησης, εφόσον πραγματοποίησαν στην ασφάλισή του:

αα) 1000 ημέρες ασφάλισης συνολικά από τις οποίες 300 ημέρες την τελευταία πενταετία πριν την υποβολή αίτησης συνταξιοδότησης ή πριν τη διακοπή της ασφάλισης για την κρίση του δικαιώματος σε σύνταξη λόγω γήρατος.

αβ) 600 ημέρες ασφάλισης οποτεδήποτε πριν τη διακοπή της δραστηριότητας ή απασχόλησης ή την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης ή την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου για τις συντάξεις λόγω αναπηρίας ή θανάτου.

β. Σε περίπτωση που δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της περίπτωσης 1α ή σε περίπτωση που πληρούνται, αλλά δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης του φορέα ή τομέα ή κλάδου ή λογαριασμού που υπάγονταν κατά το χρόνο άσκησης της τελευταίας δραστηριότητας ή απασχόλησης, δικαιούνται σύνταξη με τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης της δραστηριότητας στην οποία πραγματοποίησαν τις περισσότερες ημέρες ασφάλισης, στην οποία δεν περιλαμβάνεται η τελευταία, εφόσον:

βα) έχουν συμπληρώσει το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης λόγω γήρατος ή είναι ανάπηρα με το ποσοστό αναπηρίας που προβλέπεται από τη νομοθεσία του φορέα που υπάγονταν κατά το χρόνο άσκησης της τελευταίας δραστηριότητας ή απασχόλησης και

ββ) πληρούνται οι προϋποθέσεις για συνταξιοδότηση που προβλέπει η νομοθεσία του φορέα της δραστηριότητας που διένυσαν τον περισσότερο χρόνο ασφάλισης.

γ. Σε περίπτωση που τα ανωτέρω πρόσωπα δεν συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης που προβλέπει η νομοθεσία του φορέα της δραστηριότητας ή απασχόλησης στην οποία πραγματοποίησαν τις περισσότερες ημέρες ασφάλισης, σύμφωνα με την περ.1β τότε το συνταξιοδοτικό δικαίωμα κρίνεται με τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης του φορέα της δραστηριότητας ή απασχόλησης κατά φθίνουσα σειρά αριθμού ημερών ασφάλισης.

δ. Σε περίπτωση που δεν συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης που προβλέπει η νομοθεσία κάποιου από τους ενταχθέντες, πλην του τελευταίου, στον Ε.Φ.Κ.Α. φορέα ή τομέα ή κλάδου ή λογαριασμού, στους οποίους ασφαλίστηκαν, τότε η αίτηση συνταξιοδότησης απορρίπτεται.

ε. Ως χρόνος ασφάλισης που απαιτείται για την πλήρωση των ανωτέρω προϋποθέσεων της περ.1 της παρ. 1 λογίζεται ο χρόνος υποχρεωτικής ή προαιρετικής ασφάλισης. Ειδικά, για την πλήρωση των προϋποθέσεων του απαιτούμενου συνολικού χρόνου ασφάλισης, (ήτοι 1000 ημερών ασφάλισης) καθώς και των 600 ημερών ασφάλισης, δύναται να συνυπολογιστεί και ο χρόνος αναγνώρισης στρατιωτικής θητείας για τον οποίο καταβλήθηκαν εισφορές στον αρμόδιο ενταχθέντα φορέα, τομέα, κλάδο ή λογαριασμό.

στ. Ειδικές διατάξεις που αφορούν στην ύπαρξη ενεργού ασφαλιστικού δεσμού, στη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας σε δεδομένο χρόνο σε σχέση με το χρόνο διακοπής της απασχόλησης, στην παραγραφή κ.λ.π., δεν λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.

2. Το ποσό της σύνταξης υπολογίζεται σύμφωνα με τα άρθρα 7, 8 και 28 με βάση το συνολικό χρόνο που διανύθηκε στην ασφάλιση όλων των ενταχθέντων στον Ε.Φ.Κ.Α. φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών.

Ο παράλληλος χρόνος ασφάλισης έως 31.12.2016 σε περισσότερους του ενός φορείς, αξιοποιείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 17 και 36Α.

3. Ο ασφαλισμένος δύναται να επιλέξει τον συνυπολογισμό του χρόνου διαδοχικής ασφάλισης στους ενταχθέντες στον Ε.Φ.Κ.Α φορείς, τομείς, κλάδους και λογαριασμούς, υπό την προϋπόθεση ότι μετά την ένταξη τους στον Ε.Φ.Κ.Α., δεν συνεχίζει να ασφαρίζεται για δραστηριότητα ή απασχόληση που υπάγεται στην ασφάλιση του αντίστοιχου φορέα, τομέα, κλάδου και λογαριασμού που δεν επιθυμεί την προσμέτρηση του χρόνου του. Δεν είναι δυνατή η προσμέτρηση μόνο μέρους τους χρόνου που διανύθηκε στην ασφάλιση του κάθε φορέα, τομέα, κλάδου και λογαριασμού.

4. Στις περιπτώσεις που έχει διανυθεί παράλληλος χρόνος ασφάλισης σε περισσότερους του ενός ενταχθέντες στον Ε.Φ.Κ.Α φορείς, τομείς, κλάδους και λογαριασμούς έως 31.12.2016, ο

ασφαλισμένος δύναται να επιλέξει τον χρόνο ασφάλισης που επιθυμεί να συνυπολογίσει σύμφωνα με τις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης.

5. Στα πρόσωπα που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα λόγω γήρατος με 15 τουλάχιστον έτη ασφάλισης στο 67^ο έτος της ηλικίας, με συνυπολογισμό διαδοχικού χρόνου ασφάλισης, χορηγείται σύνταξη από την Υπηρεσία του Ε.Φ.Κ.Α του τελευταίου φορέα ή τομέα ή κλάδου ή λογαριασμού στον οποίο υπαγόταν ο ασφαλισμένος, χωρίς να εξετάζεται η πλήρωση των προϋποθέσεων της παρ.

1.

6. Για τα πρόσωπα που προσλήφθηκαν για πρώτη φορά στο Δημόσιο πριν την 1.1.1983 και έχουν πραγματοποιήσει χρόνο ασφάλισης σε περισσότερους από έναν φορείς, τομείς, κλάδους και λογαριασμούς που εντάχθηκαν στον Ε.Φ.Κ.Α., ισχύουν τα εξής:

α. Για αιτήσεις συνταξιοδότησης που έχουν υποβληθεί έως την 13.05.2016, εφαρμόζονται τα άρθρα 1 έως 6 του ν. 1405/1983 (Α' 180).

β. Από 13.05.2016 εξακολουθούν να εφαρμόζονται τα άρθρα 1 έως 6 του ν. 1405/1983, μόνο για τα πρόσωπα για τα οποία δεν έχουν καταβληθεί ασφαλιστικές εισφορές για κύρια σύνταξη στο Δημόσιο.

γ. Για χρόνο ασφάλισης, για τον οποίο έχουν καταβληθεί ασφαλιστικές εισφορές, εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος άρθρου περί συνυπολογισμού διαδοχικού χρόνου ασφάλισης και δεν απαιτείται αναγνώριση του χρόνου αυτού, εφόσον υποβληθεί η αίτηση συνταξιοδότησης μετά τις 13.5.2016.

Το ίδιο ισχύει και για τις εκκρεμείς αιτήσεις αναγνώρισης κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του ν. 4387/2016, σε οποιοδήποτε στάδιο έκδοσης της σχετικής πράξης αναγνώρισης, εφόσον υποβληθεί αίτηση συνταξιοδότησης μετά την 13.05.2016.

Πράξεις αναγνώρισης που έχουν εκδοθεί προ της 13.05.2016 και αφορούν χρόνο για τον οποίο είχαν καταβληθεί εισφορές, για πρόσωπα που υποβάλουν αίτηση συνταξιοδότησης μετά την 13.05.2016, παραμένουν ισχυρές, με την επιφύλαξη του άρθρου 66 του π.δ. 169/2007 (Α' 210).

7. Για τους φορείς, τομείς, κλάδους ή λογαριασμούς που χορηγούν εφάπαξ παροχές που εντάχθηκαν στον Κλάδο εφάπαξ παροχών του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. υποβάλλεται μία αίτηση χορήγησης εφάπαξ παροχής στην αρμόδια Υπηρεσία του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. στην οποία υπάγεται ο ασφαλισμένος, πριν τη διακοπή της ασφάλισης ή την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, κατά την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου. Η αρμόδια Υπηρεσία του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. εξετάζει την αίτηση για το σύνολο του χρόνου που έχει διανυθεί σε όλους τους ενταχθέντες Φορείς/Τομείς/Κλάδους/Λογαριασμούς, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 35 του ν. 4387/2016.

Αιτήσεις χορήγησης εφάπαξ παροχής που έχουν υποβληθεί πριν την έναρξη λειτουργίας του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. εξετάζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4387/2016 από την αρμόδια Υπηρεσία του ΕΤΕΑΕΠ.

8. Εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 11 του ν.δ. 4202/1961, όπως ισχύουν περί επίλυσης αμφισβητήσεων.

Ειδικότερα η επίλυση αμφισβητήσεων που αφορούν συντάξεις υπαλλήλων λειτουργών του Δημοσίου, καθώς και στρατιωτικών εξακολουθεί να υπάγεται στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

9. Τα οριζόμενα στο παρόν άρθρο ισχύουν για όλα τα πρόσωπα ανεξαρτήτως χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση και ανεξαρτήτως χρόνου που υπήχθησαν διαδοχικά για πρώτη φορά στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα.

10.α. Αιτήσεις συνταξιοδότησης που έχουν υποβληθεί πριν από την 13.05.2016, εξετάζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 4202/1961 (Α' 175), όπως ίσχυαν πριν την τροποποίησή τους με τον ν. 4387/2016.

β. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται για αιτήσεις συνταξιοδότησης που υποβάλλονται από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου και εφεξής καθώς και για όσες εκκρεμούν σε οποιοδήποτε στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, των οποίων τα οικονομικά αποτελέσματα ανατρέχουν στην ημερομηνία της

αρχικής αίτησης συνταξιοδότησης. Οι αιτήσεις, οι οποίες έχουν απορριφθεί επανεξετάζονται κατόπιν όγλησης του ασφαλισμένου, με έναρξη των οικονομικών αποτελεσμάτων από την έναρξη ισχύος του νόμου.

11. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και στον κλάδο επικουρικής ασφάλισης του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.».

Άρθρο 27

Το άρθρο 20 του ν. 4387/2016 αντικαθίσταται ως ακολούθως:

«Άρθρο 20

Απασχόληση συνταξιούχων

α. Στους εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχους του Ε.Φ.Κ.Α., οι οποίοι έχουν ήδη αναλάβει ή αναλαμβάνουν από της δημοσιεύσεως του νόμου εργασία ή αποκτούν ιδιότητα ή δραστηριότητα υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α., οι ακαθάριστες συντάξεις κύριες, επικουρικές και προσυνταξιοδοτικές παροχές καταβάλλονται μειωμένες κατά ποσοστό 30% για όσο χρονικό διάστημα απασχολούνται ή διατηρούν την ιδιότητα ή την δραστηριότητα.

Ειδικότερα για συνταξιούχους οι οποίοι έχουν ήδη αναλάβει ή αναλαμβάνουν από της δημοσιεύσεως του νόμου εργασία ή αποκτούν ιδιότητα ή δραστηριότητα σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. αναστέλλεται πλήρως η καταβολή των κύριων, επικουρικών συντάξεων και των προσυνταξιοδοτικών παροχών εφόσον δεν έχουν συμπληρώσει το 61ο έτος της ηλικίας τους έως και την 28.2.2021 και το 62ο έτος από 1.3.2021 και εφεξής.

Οι συνταξιούχοι οι οποίοι είχαν αναλάβει πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου εργασία ή είχαν αποκτήσει ιδιότητα ή δραστηριότητα υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλιση η οποία συνεχίζεται και για τους οποίους προβλέπονταν εξαίρεση από το άρθρο 20 του ν.4387/2016 καθώς και από τις προϊσχύουσες αυτού διατάξεις, υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος άρθρου από 1.3.2021.

β. Στο ποσό της ακαθάριστης σύνταξης/συντάξεων δεν συμπεριλαμβάνεται το εξωιδρυματικό επίδομα των διατάξεων της παρ. 1 και 2 του άρθρου 42 του ν.1140/1981 (Α' 68) όπως ισχύει, και: το επίδομα ανικανότητας των διατάξεων του άρθρου 54 του π.δ/τος 169/2007(Α' 210).

2. Για τους συνταξιούχους λόγω αναπηρίας εφαρμόζονται οι διατάξεις των εντασσομένων στον Ε.Φ.Κ.Α. φορέων.

3. α. Για το χρονικό διάστημα απασχόλησης του συνταξιούχου καταβάλλονται για τον μισθωτό συνταξιούχο και τον αυτοτελώς απασχολούμενο ή ελεύθερο επαγγελματία ή υπαγόμενο στη ασφάλιση του ΟΓΑ, με την επιφύλαξη της περ.α της παρ. 4 οι προβλεπόμενες ασφαλιστικές εισφορές του άρθρου 38 ή 39 ή 40 αντιστοίχως.

β. Οι συνταξιούχοι πρώην φορέων κύριας ασφάλισης ή του Δημοσίου που είχαν αναλάβει ή αναλαμβάνουν δραστηριότητα για την οποία υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΟΓΑ καταβάλλουν την ασφαλιστική εισφορά του άρθρου 40.

4. Εξαιρούνται των ανωτέρω ρυθμίσεων και δεν μειώνεται το ποσόν της σύνταξης:

α. Οι συνταξιούχοι του ΟΓΑ εφόσον συνεχίζουν την απασχόλησή τους στον αγροτικό τομέα

β. Οι ψυχικά ασθενείς του άρθρου 23 του ν.4488/2017(Α' 176).

γ. Οι συνταξιούχοι με βάση τον ν.612/1977 (Α' 164).

δ. Οι συνταξιούχοι του τετάρτου εδαφίου της περ. α' της παρ. 1 των άρθρων 1 και 26 του Π.δ. 169/2007 (Α' 210).

ε. Όσοι λαμβάνουν το εξωιδρυματικό επίδομα ή το αντίστοιχο επίδομα του άρθρου 54 του π.δ 169/2007(Α' 210).

στ. τα πρόσωπα που αναφέρονται στη παρ. 3 του άρθρου 4 του ν.4387/2016

- ζ. οι συνταξιούχοι άλλων φορέων οι οποίοι αναλαμβάνουν ασφαλιστέα απασχόληση στον ΟΓΑ εφόσον το ετήσιο εισόδημά τους δεν υπερβαίνει το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ.
- η. Εξαιρούνται της ανωτέρω μείωσης της σύνταξής τους έως 31-10-2020 οι συνταξιούχοι οι οποίοι βάσει γενικών ή ειδικών διατάξεων εξαιρούντο των περικοπών της σύνταξής τους.
5. Ο συνταξιούχος που αναλαμβάνει μισθωτή εργασία ή αυτοαπασχολείται δύναται να αξιοποιήσει το χρόνο της ασφάλισής του. Για το χρονικό διάστημα της απασχόλησης του συνταξιούχου δύναται κατόπιν αιτήσεώς του να χορηγείται για την κύρια σύνταξη ποσό, που προκύπτει με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης και τις συντάξιμες αποδοχές των άρθρων 8 και 28 και μόνο για το χρονικό διάστημα της απασχόλησης ως συνταξιούχου. Για την επικουρική σύνταξη χορηγείται ποσό που προκύπτει με βάση τον υπολογισμό της επικουρικής σύνταξης και μόνο για το χρονικό διάστημα της απασχόλησης μετά τη συνταξιοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 96.
6. Για τους απασχολούμενους συνταξιούχους κατά την 12.5.2016, οι οποίοι συνέχισαν απασχολούμενοι χωρίς διακοπή και μετά την έναρξη ισχύος του ν.4387/2016 (Α' 85) όλος ο χρόνος εργασίας ή αυτοαπασχόληση ή μέρος αυτού αξιοποιείται σύμφωνα με τα ανωτέρω, εφόσον από τις προϊσχύουσες διατάξεις προβλέπονταν αξιοποίηση του χρόνου απασχόλησης
7. Οι συνταξιούχοι της παρ. 1 υποχρεούνται πριν αναλάβουν εργασία ή αυτοαπασχοληθούν να δηλώσουν τούτο στον φορέα κύριας ασφάλισης του Ε.Φ.Κ.Α., καθώς και στο ΕΤΕΑΕΠ. Παράλειψη της δήλωσης συνεπάγεται καταλογισμό σε βάρος του συνταξιούχου ποσού ίσου με το ύψος δώδεκα (12) μηνιαίων συντάξεων.
- Το ποσό της οφειλής δύναται να αποπληρωθεί με παρακράτηση έως του ποσού του 1/4 από τη κύρια σύνταξη και για την επικουρική σύμφωνα με το άρθρο 46 του παρόντος νόμου. Άλλως εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ) (ν.δ/γμα 356/1974 Α90).
8. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων που εκδίδεται μετά από γνώμη του Δ.Σ. του ε-ΕΦΚΑ ορίζονται οι προϋποθέσεις, οι όροι, η διαδικασία διασταύρωσης και ελέγχου στοιχείων μεταξύ του ΣΕΠΕ και του ε-ΕΦΚΑ καθώς και κάθε άλλο θέμα για την εφαρμογή του παρόντος.
9. Κάθε αντίθετη διάταξη καταργείται.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ (...)

Άρθρο 30

Το άρθρο 34 του ν. 4387/2016 αντικαθίσταται ως ακολούθως:

«Άρθρο 34

Χρόνος Ασφάλισης

1. Από 1/1/2020 χρόνος ασφάλισης στον Ε.Φ.Κ.Α. για τους ασφαλισμένους του Κεφαλαίου αυτού είναι:

(...)

β. Ο λογιζόμενος χρόνος συντάξιμης υπηρεσίας των πολιτικών και στρατιωτικών υπαλλήλων, σύμφωνα με τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν μέχρι την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού.

(...)

Άρθρο 32

Καταβολή εισφορών επί παράλληλης απασχόλησης

Το άρθρο 36 του ν. 4387/2016 αντικαθίσταται και προστίθεται άρθρο 36 Α ως εξής:

(...)

Άρθρο 36 Α

Αξιοποίηση του χρόνου παράλληλης απασχόλησης
και τρόπος υπολογισμού της σύνταξης

(...)

5. Ειδικότερα τα ποσοστά αναπλήρωσης των ειδικών κατηγοριών στρατιωτικών που προβλέπονται στο άρθρο 41 του α.ν 1854/1951, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ.1-3 του ν. 148/1975 και συμπληρώθηκε στις παραγράφους 2 και 3 περίπτωση δ' με άρθρο 2 ν.1282/1982, και με τις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 8 του ν. 2084/92, όπως ισχύει, προσαξάνονται πέραν των ποσοστών του πίνακα 2 της παρ. 5 του άρθρου 8 και κατά ποσοστό 1,5% επιπλέον για κάθε έτος μετά το τεσσαρακοστό πέμπτο (45).

(...)

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ	ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	ΥΓΕΙΑΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΡΟΥΤΣΗΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΙΚΙΛΙΑΣ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΙΚΑΚΟΣ	ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ
ΝΑΥΤΙΑΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΛΑΚΙΩΤΑΚΗΣ	ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ ΒΟΡΙΔΗΣ	ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Η ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ**

Ο Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Αντώνιος Νικητάκης διατύπωσε την ακόλουθη έγγραφη γνώμη:

«Εισάγουμε ενώπιον της Ολομέλειας του Σώματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 περ. γ' του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 (ΦΕΚ Α' 52), το σχέδιο νόμου «ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (e-Ε.Φ.Κ.Α.)», που μας απεστάλη με το με ΑΠ 138/11.2.2020 έγγραφο του Υπουργού Οικονομικών, προκειμένου να προκληθεί η γνωμοδότησή της που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, και εκθέτουμε τα ακόλουθα:

Α. Γενικές παρατηρήσεις

Ι. Με τις υποβληθείσες προς γνωμοδότηση ρυθμίσεις του επίμαχου νομοσχεδίου επιχειρείται εκ νέου η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού και ασφαλιστικού συστήματος της Χώρας με την υιοθέτηση, ωστόσο, της λογικής και των αρχών που διέπουν την αμέσως προηγούμενη μεταρρυθμιστική προσπάθεια του ν. 4387/2016 (Α'85), με τη δημιουργία ενός Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), την ένταξη σε αυτόν του συνόλου σχεδόν των υφιστάμενων κατά τον χρόνο αυτό φορέων κοινωνικής ασφάλισης και την υπαγωγή στο καθεστώς του των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Συγκεκριμένα, με το επίμαχο νομοσχέδιο υιοθετούνται σε γενικό πλαίσιο οι ρυθμίσεις του ν. 4387/2016 και επέρχονται επουσιώδεις τροποποιήσεις αυτού σε συγκεκριμένες διατάξεις που κρίθηκαν ως αντισυνταγματικές με τις 1880/2019, 1888/2019, 1889/2019, 1890/2019 και 1891/2019 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ενώ παράλληλα ολοκληρώνεται η διοικητική και οργανωτική ενοποίηση που επιχειρήθηκε με προγενέστερους νόμους [2084/1992 (Α' 165), 2676/1999 (Α'1), ν. 3029/2002 (Α'160), ν. 3655/2008 (Α'58), ν. 3863/2010 (Α' 115), ν. 4387/2016 (Α' 85)], με την ενσωμάτωση στο νέο φορέα όλων των ασφαλιστικών φορέων απονομής σύνταξης και εφάπαξ παροχής, όπως το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ παροχών (Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.). Η καινοτομία δε του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου συνίσταται στην ενοποίηση της βάσης των ασφαλιστικών δεδομένων μέσω της ψηφιοποίησης του ιδρυθέντος με το ν. 4387/2016 ΕΦΚΑ και της μετονομασίας του σε Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.).

II. Αναφορικά τέλος με το συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με τις ρυθμίσεις του Κεφαλαίου Β' του Μέρους Τρίτου του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου επιβεβαιώνεται η θεσπισθείσα με τον ν. 4387/2016 ένταξη αυτών στο ενιαίο αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα, πλην όμως επέρχονται παρεμβάσεις σε συμμόρφωση με τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου για το ειδικό καθεστώς αυτών. Ειδικότερα, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, ειδικά ως προς αυτούς υιοθετούνται ρυθμίσεις ενόψει των άρθρων 73 παρ. 2 και 80 του Συντάγματος περί του ειδικού συνταξιοδοτικού τους συστήματος, υπό την έννοια ότι η κατηγορία αυτή, διατηρώντας την αυτοτέλειά της, εντάσσεται στον Ε.Φ.Κ.Α., ο οποίος αναλαμβάνει την απονομή, εκτέλεση και καταβολή των συντάξεών τους αντί του Δημοσίου, η δε καταβαλλόμενη σύνταξη εξακολουθεί να λειτουργεί ως συνέχεια των αποδοχών τους (θεσμική εγγύηση), πλην όμως αναφέρεται ότι για λόγους δημοσιονομικής βιωσιμότητας και λογιστικής ενότητας του συστήματος οι συνταξιοδοτικές τους παροχές αντιστοιχίζονται με το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης προς διασφάλιση της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενέργειας και συντάξεων, αποσυνδεδεμένες ωσαύτως πλήρως από τις καταβαλλόμενες σε αυτούς αποδοχές ενεργείας κατά τον χρόνο εξόδου από την υπηρεσία.

III. Επί του γενικού πλαισίου των ρυθμίσεων αυτών, αναφερόμαστε στις επισημάνσεις που είχαν διατυπωθεί στα Πρακτικά της Διοικητικής Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 1^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της 20^{ης} Απριλίου 2016 στο πλαίσιο παροχής γνωμοδότησης για το ν. 4387/2016. Ειδικότερα, όπως παγίως γίνεται δεκτό (ΕΛΣ Ολ. 137/2019, 244/2017, 1277/2018), το Σύνταγμα επιφυλάσσει στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς ένα ιδιαίτερο υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς. Ειδικότερα ο συντακτικός νομοθέτης του 1975 με τα άρθρα 87, 98 και 103, ρυθμίζει την εν γένει υπηρεσιακή κατάσταση των ως άνω οργάνων και συνακόλουθα το ασφαλιστικό τους καθεστώς - το οποίο τελεί σε συνάρτηση της θέσης που κατέχουν και ως εκ τούτου αποτελεί σύστημα επαγγελματικής ασφάλισης - διακρίνοντας αυτό από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης που κατοχυρώνεται ως κοινωνικό δικαίωμα στο άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος. Συνεπώς, η υπαγωγή με νόμο σε ενιαίο ασφαλιστικό οργανισμό των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών με τους λοιπούς εργαζόμενους δεν συνάδει με τη θέση που το ισχύον Σύνταγμα επιφυλάσσει σ' αυτούς, δεδομένου ότι αυτή συνιστά συνταγματικό κεκτημένο, η ανατροπή του οποίου απαιτεί αναθεώρηση των σχετικών συνταγματικών διατάξεων.

IV. Ενόψει αυτών, το υπό εξέταση σχέδιο νόμου, εφόσον εξακολουθεί να στηρίζεται, όπως και ο προηγούμενος ασφαλιστικός νόμος 4387/2016, στην ενιαία ασφαλιστική αντιμετώπιση προσώπων που

σύμφωνα με το Σύνταγμα δεν μπορούν να υπαχθούν στον ίδιο ασφαλιστικό οργανισμό, εγείρει ζήτημα αντισυνταγματικότητας στο σύνολό του.

Β. Ειδικότερες Παρατηρήσεις

Οι διατάξεις των άρθρων 1 έως 18, 33 έως 60 και 61-100 του νομοσχεδίου δεν περιέχουν ρυθμίσεις αναφορικά με την απονομή σύνταξης και τις προϋποθέσεις της. Επομένως, ως εκ του πεδίου εφαρμογής των ρυθμίσεων αυτών δεν καθιερύεται γνωμοδοτική αρμοδιότητα της Ολομέλειας, κατ' άρθρο 73 παρ.2 του Συντάγματος. Επί των υπολοίπων δε άρθρων του νομοσχεδίου αυτού (άρθρα 19-32) επαγόμεθα τα ακόλουθα:

Επί του άρθρου 19

Στο επίμαχο άρθρο ορίζεται ότι αντικείμενο του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου είναι η ρύθμιση της έννομης σχέσης «κοινωνικής ασφάλισης δημοσίου δικαίου», που θεσπίζεται ως υποχρεωτική για όλους τους εργαζόμενους, προς αντιμετώπιση των κινδύνων γήρατος, αναπηρίας, θανάτου, εργατικού ατυχήματος. Ορίζεται επίσης ότι το σύστημα αυτό εφαρμόζεται κατά τρόπο όμοιο, ενιαίο για όλους χωρίς διάκριση, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα.

Ωστόσο, όσον αφορά ειδικώς στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, η υπό θέσπιση ρύθμιση με την οποία χαρακτηρίζεται το συνταξιοδοτικό δικαίωμα αυτών ως «κοινωνικοασφαλιστικό» με έρεισμα το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, παραγνωρίζει προφανώς ότι το συνταγματικά κατοχυρωμένο δημοσίου δικαίου συνταξιοδοτικό δικαίωμα των δημοσίων υπαλλήλων είναι εγγενές στοιχείο της ειδικής λειτουργικής σχέσης αυτών με το Κράτος και άμεση απόρροια των θεσμικών εγγυήσεων που συγκροτούν το status τους. Περαιτέρω, αγνοεί τη φύση και λειτουργία της καταβαλλόμενης σε αυτούς σύνταξης, ως στοιχείου της ειδικής νομικής σχέσης τους με το Κράτος και ως συνέχεια των αποδοχών ενεργείας τους, που συνιστά και τον πυρήνα της οργάνωσης και λειτουργίας του ειδικού συνταξιοδοτικού τους συστήματος, η οποία σαφώς διακρίνεται από τις παροχές που καταβάλλονται στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος, ήτοι στην, έναντι καταβολής εισφοράς, προστασία του ασφαλισμένου από την επέλευση ασφαλιστικών κινδύνων (γήρας, ασθένεια, αναπηρία κλπ.) που μειώνουν ή εξαλείφουν την ικανότητά του να εργάζεται και, συνακόλουθα, τείνουν να υποβαθμίσουν τις συνθήκες διαβίωσής του [βλ. ΕλΣ Ολ 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015]. Συνεπώς, όχι μόνο δεν επιβάλλεται εκ του Συντάγματος, αλλά ούτε και επιτρέπεται, ενόψει της πρακτικής εναρμόνισης των κατοχυρωμένων από αυτό διακριτών θεσμικών εγγυήσεων, η ένταξη της κατηγορίας αυτής στο σύστημα κοινωνικής

ασφάλισης καθ' υποκατάσταση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματός τους σε ασφάλιση και καταβολή σύνταξης από το Δημόσιο ή από άλλον ειδικά συνεστημένο προς τούτο ανάδοχο φορέα. Και τούτο, διότι αντίθετη εκδοχή θα οδηγούσε σε ευθεία παραβίαση της οικείας συνταγματικής θεσμικής εγγύησης για το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ενώ τυχόν κατάργηση της «σύνταξης», υπό την προεκτεθείσα συνταγματική έννοια που είναι ιστορικά συνυφασμένη με το ειδικό υπηρεσιακό και ασφαλιστικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ή η πλήρης εξομοίωσή της με παροχή κοινωνικής ασφάλισης, θα έθιγε τον πυρήνα των οικείων διατάξεων του Συντάγματος στερώντας τους κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα (βλ. ΕλΣ Ολ. 244/2017, Πρακτικά 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010).

Επί του άρθρου 20

Στο επίμαχο άρθρο διατυπώνονται οι γενικές αρχές που διέπουν το υπό θέσπιση ασφαλιστικό σύστημα (κοινωνικής δικαιοσύνης, ισότητας, αλληλεγγύης, αναδιανομής, υποχρεωτικότητας, ανταποδοτικότητας, ενότητας, επάρκειας και βιωσιμότητας του συστήματος), ενώ κατοχυρώνεται ρητώς η εγγυητική ευθύνη του Κράτους ως προς την βιωσιμότητα των φορέων κύριας και επικουρικής ασφάλισης, την επάρκεια των παροχών και την παροχή ωφελειών στους πολίτες, μέσω της ανταποδοτικότητας.

Ωστόσο, τα μνημονεύόμενα ως άνω συνταγματικά θεμέλια της ασφαλιστικής – συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης, και δη οι αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης, της αναδιανομής του εισοδήματος, ενόψει και της αρχής της κοινωνικής αλληλεγγύης, της ισότητας στην κατανομή των βαρών και της ανάγκης διασφάλισης της βιωσιμότητας του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, συνιστούν μεν λόγους δημοσίου συμφέροντος για τους οποίους, κατ' αρχήν, και ενόψει και του ευρέος περιθωρίου εκτίμησης του νομοθέτη κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, κατ' άρθρα 106 παρ. 1 και 26 του Συντάγματος, δικαιολογείται η μεταρρύθμιση του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος διά της ενοποίησης και της εφαρμογής ενιαίων κανόνων στους υπαγόμενους σ' αυτό (βλ. ΕλΣ Ολ 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ 2287-2290/2015). Η αναγκαιότητα, όμως, της αναδιάρθρωσης του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος για την εξυπηρέτηση των ανωτέρω αρχών δεν συνιστά λόγο που μπορεί να δικαιολογήσει θεμιτά την παράκαμψη των συνταγματικών εγγυήσεων του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, διά της απορρόφησης του ειδικού αυτού συστήματος στο συνταγματικά διακριτό, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα. Επισημαίνεται, επίσης, ότι

σε καμία περίπτωση δεν παρίσταται συνταγματικά θεμιτή, ενόψει των άρθρων 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος σε συνδυασμό με τις κατ' άρθρα 4 παρ. 5, 25 παρ. 1 δ και 4 του Συντάγματος αρχές της ισότητας στα δημόσια βάρη, της αναλογικότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης, η κατά παράβαση του ίδιου του Συντάγματος θεσμική αλλοίωση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με την ενσωμάτωσή του στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα, προκειμένου για λόγους αμιγώς δημοσιονομικούς να συμβάλλει διά του μηχανισμού των εισφορών στη βιωσιμότητα του συστήματος αυτού με το οποίο δεν συνδέεται εκ του Συντάγματος, ούτε είναι συνταγματικά επιτρεπτό να συνδεθεί δια νόμου, υποκαθιστώντας κατ' αυτόν τον τρόπο αφενός την υποχρέωση συμβολής στη βιωσιμότητα του εν λόγω συστήματος όσων μετέχουν σ' αυτό (εν ενεργεία και συνταξιούχων απασχολούμενων με σχέση ιδιωτικού δικαίου και των εργοδοτών αυτών) και αφετέρου την εγγυητική ευθύνη του ίδιου του Κράτους για την σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος υποχρέωση χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017). Η εκπλήρωση, άλλωστε, του χρέους κοινωνικής αλληλεγγύης, κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος, και η ισότιμη συμβολή στα δημόσια βάρη για την κατηγορία αυτή συνταξιούχων, ενόψει και της συνταγματικής αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, δύναται να χωρήσει είτε στο πλαίσιο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης, μέσω της συμμετοχής τους στα φορολογικά βάρη που μπορούν να διατίθενται και υπέρ της κοινωνικής ασφάλισης, είτε στο πλαίσιο του δικού τους ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος, με την επιβολή βαρών (εισφορών, περικοπών) συναφών με τη λειτουργία του, κατόπιν αιτιολογημένης νομοθετικής παρέμβασης (βλ. ΕλΣ Ολ 32/2018, 244/2017).

Ανεξαρτήτως τούτων, το τελευταίου εδάφιο του άρθρου 20, κατά το οποίο «Ειδικές διατάξεις σχετικές με την κρατική χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καταργούνται», ενέχει αοριστία και αντίφαση, καθόσον αν και καταργείται η κρατική χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, το κράτος φέρεται να διατηρεί πλήρη εγγυητική υποχρέωση για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών. Περαιτέρω, η διάταξη αυτή έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 3 παρ. 1 γ του νομοσχεδίου, στο οποίο, κατά τροποποίηση του άρθρου 57 του ν.4387/2016, προβλέπεται ότι πόρος του ΕΦΚΑ αποτελεί, μεταξύ άλλων, «η επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό για την χρηματοδότηση της εθνικής σύνταξης και την εκπλήρωση της πλήρους εγγυητικής υποχρέωσης του Κράτους». Πάντως, σε κάθε περίπτωση, η πλήρης διακοπή της δυνατότητας της κρατικής χρηματοδότησης του συστήματος κοινωνικής

ασφάλισης θέτει ζήτημα συμβατότητας προς το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος (πρβλ. Ολομ. ΣτΕ 2286/2015).

Επί του άρθρου 21

Στην παράγραφο 2, στην οποία αναφέρεται ότι «Οι κανόνες για την απονομή της σύνταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών έχουν πρωταρχική πηγή το Σύνταγμα και θεσπίζονται με νόμο...», πρέπει να προστεθεί η φράση «του Υπουργού Οικονομικών», διότι άλλως γεννάται ζήτημα αντίθεσης προς τη διάταξη του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Νομοσχέδια που αναφέρονται οπωσδήποτε στην απονομή σύνταξης και στις προϋποθέσεις της υποβάλλονται μόνο από τον Υπουργό Οικονομικών ύστερα από γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου».

Όσον αφορά στην παράγραφο 3 αυτού, επισημαίνουμε ότι η ρύθμιση κρίνεται συμβατή με τα άρθρα 73 παρ. 2 και 80 του Συντάγματος, μόνον υπό την προϋπόθεση ότι στην κατ' εξουσιοδότηση κοινή υπουργική απόφαση δεν θα περιέχονται ρυθμίσεις σχετικά με απονομή ή αύξηση συντάξεων, καθόσον τα ανωτέρω ζητήματα καθορίζονται υποχρεωτικά με νόμο του Υπουργού Οικονομικών και όχι με την έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης ύστερα από νομοθετική εξουσιοδότηση.

Επί του άρθρου 22

Το άρθρο αυτό περιέχει τους εννοιολογικούς προσδιορισμούς. Ειδικώς επί της έννοιας του όρου «σύνταξη» για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, οι επισημάνσεις μας ως προς τα στοιχεία καθορισμού της (άθροισμα εθνικής και ανταποδοτικής σύνταξης) παρατίθενται κατωτέρω κατά την ανάπτυξη των παρατηρήσεων επί του άρθρου 24.

Επί του άρθρου 23

Με το άρθρο αυτό αντικαθίσταται το άρθρο 5 του ν.4387/2016 και προστίθενται τα άρθρα 5 Α και 5Β.

Ειδικώς ως προς το άρθρο 5Β, επισημαίνουμε την μη αναγκαιότητα της θέσπισής του, διότι η ειδική, αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή σύνταξης στους δημοσίους υπαλλήλους και στρατιωτικούς – με την επιφύλαξη και της ειδικότερης δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και των διατάξεων του εκτελεστικού του Συντάγματος ν. 3038/2002 (Α' 180), ερείδεται ευθέως στο άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος, ως εκ τούτου το ζήτημα αυτό δεν χρήζει επιβεβαίωσης από νομοθετική ρύθμιση.

Σε κάθε πάντως περίπτωση, σημειώνουμε ότι η δικαιοδοσία του Δικαστηρίου επί των διαφορών που αναφέρονται από τη απονομή συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, βάσει του Κεφαλαίου Β΄ του Τρίτου Μέρους του επίμαχου νομοσχεδίου δεν δύναται να τεθεί εν αμφιβόλω από τη νομοθετική εξομοίωση της σύνταξης με κοινωνικοασφαλιστική παροχή, ακόμη και αν αυτή επιχειρείται κατά τρόπο αντισυνταγματικό, αλλοιώνοντας τον πυρήνα της λειτουργίας της σύνταξης ως συνέχειας της αμοιβής της κατηγορίας αυτής δικαιούχων, καθόσον αντίθετη εκδοχή θα οδηγούσε σε κατά περιγραφή του Συντάγματος και του άρθρου 98 παρ. 1 περ. στ΄ περί αποκλειστικής δικαιοδοσίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μετατροπή των συνταξιοδοτικών διαφορών σε κοινωνικοασφαλιστικές και αποψίλωση του Δικαστηρίου αυτού, από συνταγματικά απονεμημένη αρμοδιότητα (βλ.. ΑΕΔ 28/2004, 1/2004, 4/2011).

Επί του άρθρου 24

Με το επίμαχο άρθρο τροποποιείται το άρθρο 8 του ν. 4387/2016, σε συμμόρφωση προς τις αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας που έκριναν αντισυνταγματικά τα προβλεπόμενα στο άρθρο αυτό ποσοστά αναπλήρωσης για τον σχηματισμό της «ανταποδοτικής σύνταξης» και επέρχεται έτσι αύξηση αυτών ανάλογη με την κλίμακα των ετών ασφάλισης. Ορίζεται δε ότι η αναπροσαρμογή των συντάξεων αναφέρεται στην αναπροσαρμογή των συνταξίμων αποδοχών, η οποία για το διάστημα έως και το 2024, διενεργείται κατά τη μεταβολή του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, ενώ για το διάστημα από το 2025 και εφεξής η προσαύξηση των συνταξίμων αποδοχών διενεργείται με βάση το δείκτη μεταβολής μισθών, που υπολογίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ

Πρέπει καταρχήν να επισημανθεί ότι με το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο, που υιοθετεί πλήρως το σύστημα του ν.4387/2016, ως σύνταξη των δημοσίων υπαλλήλων νοείται το άθροισμα δύο αυτοτελών μεγεθών, αφενός της «εθνικής σύνταξης», η οποία δεν χρηματοδοτείται από ασφαλιστικές εισφορές, αλλά απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό και αντιστοιχεί στη συμμετοχή του κράτους μέσω του κρατικού προϋπολογισμού στις συνταξιοδοτικές παροχές, καθώς και της «ανταποδοτικής» σύνταξης, κύριο μέσο χρηματοδότησης της οποίας είναι, στο πλαίσιο της αρχής της ανταποδοτικότητας και της αρχής της κοινωνικής διαγενεακής αλληλεγγύης, οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται από τον ενεργό πληθυσμό και, στο πλαίσιο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης, η συμμετοχή του κράτους με την καθιέρωση της εγγυητικής υποχρέωσής του για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών. Το ύψος δε αυτής υπολογίζεται από τις συντάξιμες αποδοχές, τον συνολικό χρόνο

ασφάλισης των ασφαλισμένων και τα ποσοστά αναπλήρωσης. Εκ τούτων συνάγεται ότι με την προτεινόμενη ρύθμιση, η οποία παραμένει προσηλωμένη στη δομή του συστήματος ασφάλισης του ν. 4387/2016 που θεσμοθέτησε και για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς αφενός την εθνική σύνταξη, ως παροχή προνοιακού χαρακτήρα ενσωματωμένη στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα, αφετέρου δε την ανταποδοτική σύνταξη, ως γνήσια ασφαλιστική παροχή, αλλοιώθηκε η εκ του Συντάγματος ιδιαίτερη φύση της συνταξιοδοτικής παροχής τους ως μισθολογικού οφέλους που απορρέει από την ειδική λειτουργική τους θέση με το Κράτος, κατά παράβαση των διατάξεων που υποδέχονται συνταγματικά τη σχετική θεσμική εγγύηση, αλλά και την αρχή της αναλογικής ισότητας, αφού παραγνωρίζονται τα απορρέοντα εκ του Συντάγματος ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της νομικής τους θέσης και εξομοιώνονται με όλως ανόμοιες κατηγορίες και δη εκείνες των κοινών ασφαλισμένων (βλ. ΕλΣυν. II Τμ. 930/2019, III Τμ. 277, 278/2019, μειοψ).

Πέραν τούτων, πλήττεται η συνταγματική αρχή της ιδιαίτερης συνταξιοδοτικής μεταχείρισής τους που επιβάλλει τον προσδιορισμό του συντάξιμου μισθού των δημοσίων υπαλλήλων σε συνάρτηση με τις αποδοχές ενεργού υπηρεσίας τους κατά το δυνατόν εγγύτερα στο χρόνο εξόδου τους από την υπηρεσία (αρχή εύλογης αναλογίας), ανάλογα με την υπηρεσιακή κατάσταση κατά το χρόνο συνταξιοδότησής τους, και τη διατήρηση των υφιστάμενων διαφοροποιήσεων, ανά κλάδο, βαθμό και έτη υπηρεσίας, στις συντάξιμες αποδοχές. Ειδικότερα, δεν διασφαλίζεται η τήρηση μίας εύλογης ή σταθερής ποσοτικής σχέσης, μεταξύ της σύνταξης και των αποδοχών ενεργείας, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί σε χρόνο ευλόγως προσδιοριζόμενο σε σχέση με την έξοδό τους από την υπηρεσία, ώστε να διατηρείται ένα επαρκές ποσοστό αναπλήρωσης του εισοδήματος ενεργείας στους αποχωρούντες από την υπηρεσία (βλ. και ΕλΣ Ολ Πρακτ. 1¹⁵ Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016). Περαιτέρω, με την πρόβλεψη για αναπροσαρμογή των συντάξεων βάσει γενικών δεικτών της ΕΛΣΤΑΤ, σε συνδυασμό με την κατάργηση των σχετικών διατάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (άρθρα 9 και 34) που συναρτούσαν τον κανονισμό και την αναπροσαρμογή της σύνταξης από τις εκάστοτε ισχύουσες μισθολογικές διατάξεις (βλ. άρθρο 14 παρ. 3 β του ν. 4387/2014), πλέον η συνολική συνταξιοδοτική παροχή που καταβάλλεται στους αποχωρούντες δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, αποσυνδέεται πλήρως από τις αποδοχές ενεργείας κατά το χρόνο εξόδου τους από την υπηρεσία, γεννώντας ωσαύτως ζήτημα συμβατότητας με Σύνταγμα.

Ανεξαρτήτως των ανωτέρω, η επιλογή των προβλεπόμενων ποσοστών αναπλήρωσης δεν τεκμηριώνεται με βάση ειδικές αναλογιστικές μελέτες, καθόσον πρέπει να προκύπτει η ύπαρξη μιας δίκαιης αναλογίας μεταξύ μισθού ενεργείας και ύψους της σύνταξης.

Επί του άρθρου 25

Στο επίμαχο άρθρο προβλέπεται η αναπροσαρμογή των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων, σύμφωνα με τις θεσπιζόμενες με το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο (παρ. 1α). Ειδικότερα, στην παράγραφο 1β προβλέπεται ο επανυπολογισμός του ανταποδοτικού μέρους της καταβαλλόμενης σύνταξης και συγκεκριμένα των συντάξιμων αποδοχών, που καθορίζουν αυτήν, επί τη βάσει του συντάξιμου μισθού επί του οποίου κανονίστηκε η σύνταξη, όπως όμως αυτός (συντάξιμος μισθός) διαμορφώνεται κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου σύμφωνα με τους ισχύοντες κατά τον χρόνο αυτό κανόνες αναπροσαρμογής των συντάξιμων αποδοχών του Δημοσίου. Στη δε παρ. 2 ορίζεται ότι οι επανυπολογισθείσες συντάξεις της προηγούμενης παραγράφου εξακολουθούν να καταβάλλονται μέχρι 31.12.2018 στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί στις 31.12.2014 σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις, ενώ από 1.1.2019 καταβάλλονται ως έχουν επανυπολογισθεί, με την σημείωση ότι αν μετά τον επανυπολογισμό, προκύψει αύξηση της σύνταξης τότε το ποσό της σύνταξης προσαυξάνεται κατά 1/5 της διαφοράς σταδιακά και ισόποσα εντός πέντε ετών, ενώ αν μετά τον επανυπολογισμό το ποσό που προκύπτει είναι μικρότερο από το ήδη καταβαλλόμενο, το ποσόν της διαφοράς που προκύπτει εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος μέχρι την πλήρη εξάλειψή του με την εκάστοτε μελλοντική αναπροσαρμογή των συντάξεων, που ορίζεται στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου.

Στη δε παράγραφο 3 προβλέπεται ότι οι επανυπολογισθείσες, σύμφωνα τις δύο προηγούμενες παραγράφους, συντάξεις υπολογίζονται εκ νέου από 1.10.2019 με βάση τα νέα ποσοστά αναπλήρωσης που θεσπίζονται με το εν λόγω νομοσχέδιο, καθώς και ότι αν από 1.10.2019, το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων, σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του ν.4387/2016, είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον επανυπολογισμό τους, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, ενώ αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον επανυπολογισμό τους, τότε συνεχίζει να καταβάλλεται η προσωπική διαφορά με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του νομοσχεδίου.

Από την συγκριτική εξέταση των παραγράφων 2 και 3 του επίμαχου άρθρου, σε συνδυασμό με την οικεία αιτιολογική έκθεση, η οποία παραθέτει ως κοινή ημερομηνία εφαρμογής των προβλεπόμενων στις παραγράφους αυτές αναπροσαρμογών (συντάξιμος μισθός και ποσοστά αναπλήρωσης) την 1.10.2019, γεννάται ασάφεια ως προς το χρονικό σημείο

επανυπολογισμού των συντάξιμων αποδοχών της παραγράφου 2, δοθέντος ότι το κείμενο της διάταξης θέτει ως ημερομηνία επανυπολογισμού την 1.1.2019. Περαιτέρω, από την οικεία αιτιολογική έκθεση, που εστιάζει κυρίως στην εφαρμογή των νέων ποσοστών αναπλήρωσης, δεν προκύπτει ο λόγος διαφοροποίησης των παραγράφων 2 και 3 ως προς το χρονικό σημείο εφαρμογής των προβλεπόμενων σε αυτών επιμέρους αναπροσαρμογών.

Πέραν τούτων, η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού, στην οποία ορίζεται ότι το ύψος των καταβαλλόμενων συντάξεων μέχρι 31.12.2018 καθορίζεται από τις ισχύουσες, στις 31.12.2014, διατάξεις, γεννά ασάφεια ως προς το εάν λαμβάνονται ή όχι υπόψη οι περικοπές που επήλθαν στις συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων και στρατιωτικών με τις διατάξεις των νόμων 4051/2012, 4093/2012, οι οποίες κρίθηκαν ως αντισυνταγματικές και μη εφαρμοστέες με αποφάσεις της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Ελ.Σ. Ολ.1277/2018, Πρακτικά Διοικητικής Ολομέλειας της 5^{ης} Γεν.Συν./29.3.2017, Θέμα Β').

Τέλος, ως προς την παράγραφο 4 περ. β του άρθρου αυτού, με την οποία καταργούνται σιωπηρά οι διατάξεις των άρθρων 9 και 34 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων και αποσυνδέεται πλήρως η σύνταξη των υπαγομένων στο κώδικα αυτό συνταξιούχων από τον μισθό των εν ενεργεία ομοιοβάθμων υπαλλήλων, αναφερόμαστε στις παρατηρήσεις μας επί του άρθρου 24.

Επί του άρθρου 26

Οι ρυθμίσεις του ως άνω άρθρου περί διαδοχικής ασφάλισης, ενόψει της διατύπωσής τους κατά τρόπο που προσιδιάζει σε ασφαλισμένους του ιδιωτικού τομέα, δεν δύνανται να αποτελέσουν αντικείμενο γνωμοδότησης.

Επί του άρθρου 27

Με το άρθρο αυτό ρυθμίζεται η απασχόληση των συνταξιούχων. Πρέπει καταρχάς να σημειωθεί ότι το άρθρο αυτό δεν χρήζει γνωμοδότησης, διότι οι ρυθμίσεις του δεν αφορούν στον κανονισμό συντάξεων, αλλά στην εκτέλεση αυτών και, συγκεκριμένα, στον περιορισμό του ύψους τους. Αν ήθελε παρασχεθεί από την Ολομέλεια γνώμη επί του άρθρου αυτού, παρατηρούμε ότι οι θεσπιζόμενες ρυθμίσεις, σύμφωνα με τις οποίες οι καταβαλλόμενες κύριες και επικουρικές συντάξεις για όσους συνταξιούχους αναλαμβάνουν εργασία ή αποκτούν ιδιότητα ή δραστηριότητα υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. καταβάλλονται μειωμένες σε ποσοστό 30%, αντί του ποσοστού του 60%, που οριζόταν στο ν. 4387/2016, αποτελούν ένα θετικό μέτρο για την ενίσχυση του εισοδήματος των συνταξιούχων. Επισημαίνεται, πάντως, ότι στις περιπτώσεις κατά τις οποίες προβλέπεται η αναστολή καταβολής σύνταξης ενδεχομένως να τίθεται θέμα συμβατότητας της διάταξης με

υπερκείμενης ισχύος διατάξεις και κυρίως με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

Επί του άρθρου 28

Το άρθρο αυτό, αναφερόμενο στους ασφαλισμένους του ιδιωτικού τομέα, δεν χρήζει γνωμοδότησης κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος.

Επί του άρθρου 29

Το άρθρο αυτό, αναφερόμενο στους ασφαλισμένους του ιδιωτικού τομέα, δεν χρήζει γνωμοδότησης κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος.

Επί του άρθρου 30

Ως προς την παράγραφο 1 περίπτωση β' του άρθρου αυτού, περί του τρόπου υπολογισμού της συντάξιμης υπηρεσίας των πολιτικών και στρατιωτικών υπαλλήλων, κρίνεται ορθή και επιβεβλημένη η παραπομπή στις διατάξεις της ισχύουσας συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου.

Ως προς τις λοιπές διατάξεις, το άρθρο αυτό, αναφερόμενο στους ασφαλισμένους του ιδιωτικού τομέα, δεν χρήζει γνωμοδότησης κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος.

Επί του άρθρου 31

Η διάταξη αυτή, η οποία δεν αναφέρεται στην απονομή σύνταξης δημοσίων υπαλλήλων αλλά στην ασφάλιση του κλάδου εφάπαξ παροχών του «Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών» (Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.), δεν χρήζει γνωμοδότησης από την Ολομέλεια.

Επί του άρθρου 32

Η διάταξη αυτή, ενόψει του περιεχομένου της που δεν αναφέρεται στην απονομή σύνταξης, αλλά ρυθμίζει θέματα ασφαλιστικών εισφορών στις περιπτώσεις που ασκούνται παράλληλα δύο ή περισσότερες επαγγελματικές δραστηριότητες, δεν χρήζει γνωμοδότησης κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος.

Αθήνα, 12 Φεβρουαρίου 2020
Ο Επίτροπος της Επικρατείας
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΙΚΗΤΑΚΗΣ»

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
Η ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Οι εισηγητές που ορίστηκαν από τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την επεξεργασία του ανωτέρω σχεδίου νόμου, με επικεφαλής τον Αντιπρόεδρο Κωνσταντίνο Κωστόπουλο, Σύμβουλοι Αγγελική Μυλωνά, Βιργινία Σκευή, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Ευαγγελία Σεραφή και Νεκταρία Δουλιανάκη παρουσίασαν τις εισηγήσεις τους. Επακολούθησε μακρά συζήτηση.

Η Γνωμοδότηση της Ολομέλειας έχει ως ακολούθως:

I. ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

1. Η Ολομέλεια παρατηρεί, ύστερα από ανάλυση των επί μέρους πτυχών του ασφαλιστικού συστήματος ως εισήχθη με τον ν. 4387/2016 και ως τροποποιείται με τις υπό επεξεργασία ρυθμίσεις, ότι το εν λόγω σύστημα ανακριβώς αποκαλείται, τουλάχιστον στο συνταξιοδοτικό του σκέλος, ως σύστημα "κοινωνικής ασφάλισης" υπό την παραδοσιακή στην Ελλάδα αντίληψη περί του περιεχομένου και όρου αυτού. Η σύνταξη που προβλέπεται υπό το ανωτέρω σύστημα χορηγείται υπό καθεστώς εθνικής διεπαγγελματικής αλληλεγγύης από ενιαίο φορέα ασφάλισης ουσιαστικώς κρατικό παρά την τυπική του οργάνωση ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, υπολογίζεται δε με κοινούς κανόνες υπολογισμού της για όλους τους ασφαλισμένους, και περιλαμβάνει, ως δομικό της στοιχείο, ένα μέρος ουδόλως ασήμαντο, την εθνική σύνταξη, που χρηματοδοτείται ευθέως εκ του κρατικού προϋπολογισμού, ενώ ως προς το λοιπό, την ανταποδοτική σύνταξη, ο κρατικός προϋπολογισμός, υπό διάφορες μορφές και ανεξαρτήτως της νομικής ορολογίας που χρησιμοποιείται, αποτελεί τον έσχατο χρηματοδότη. Υπό τα ως άνω χαρακτηριστικά μια τέτοια "σύνταξη" απομακρύνεται πλήρως από ό,τι ο συνταγματικός νομοθέτης του 1975 είχε υπόψη του όταν αναφερόταν, στο άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, σε "κοινωνική ασφάλιση", και προσεγγίζει αισθητώς, η "σύνταξη" αυτή, το σύστημα ασφάλισης το οποίο είχε υπόψη του το Σύνταγμα κατά τη διατύπωση των διατάξεων του άρθρου 73 παρ. 2 αυτού. Εν όψει αυτών είναι πρόδηλο ότι η σύνταξη, όπως καθορίζεται στον ν. 4387/2016 με τις υπό επεξεργασία τροποποιήσεις, τόσο από τις θεμελιώδεις αρχές που την διέπουν όσον και από τα πρακτικά της χαρακτηριστικά (φορέας απονομής, υπολογισμός της, χρηματοδότηση) ενσωματώνει αλληλενδέτως στοιχεία κοινωνικής και κρατικής ασφάλισης, ως αυτά που είχε κατά τα ανωτέρω

διακεκριμένως υπόψη του το 1975 ο συνταγματικός νομοθέτης, και υπό την έννοια αυτή, του μικτού δηλαδή χαρακτήρα της, εμφανίζεται να απορρέει από ένα σύστημα δημόσιας ασφάλισης εξ αντιδιαστολής προς ό,τι θα μπορούσε να αποκληθεί ως ιδιωτική. Στη βάση τούτων, η Ολομέλεια θεωρεί ορθότερη τη χρήση του όρου "δημόσια ασφάλιση" αντί του όρου "κοινωνική" όπου στις οικείες ρυθμίσεις αυτό αντιστοιχεί στις ανωτέρω παρατηρήσεις, εν πάση δε περιπτώσει, υπό την ως άνω έννοια της "δημόσιας ασφάλισης" πρέπει να νοείται πλέον ο όρος "κοινωνική ασφάλιση" που χρησιμοποιείται, υπό τις επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν, στην τροποποιούμενη και συμπληρούμενη νομοθεσία.

II. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Επί των άρθρων 19 και 20

1. Στα άρθρα 19 και 20 του σχεδίου νόμου δεν περιλαμβάνονται ρυθμίσεις σχετικά με την ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και των στρατιωτικών στο ενιαίο συνταξιοδοτικό σύστημα, που διασφαλίζει την καταβολή κύριας σύνταξης στις κατηγορίες αυτές.

2. Εν όψει των ανωτέρω, στο άρθρο 1 του ν. 4387/2016, ως αντικαθίσταται με το άρθρο 19, θα μπορούσε στο πρώτο εδάφιο να διατυπωθεί επιφύλαξη σχετική με τις ειδικές διατάξεις για τους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους και τους στρατιωτικούς. Επίσης, ως σκοπός του νόμου θα μπορούσε να συμπεριληφθεί (υπό μια περίπτωση β) η ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και των στρατιωτικών στον e-Ε.Φ.Κ.Α.. Επιπλέον, θα μπορούσε να αναφερθεί ότι σκοπός του νόμου είναι η εξασφάλιση της επάρκειας των συντάξεων και της βιωσιμότητας του εθνικού κοινωνικοασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού συστήματος και του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.)

3. Στο άρθρο 1Α του ν. 4387/2016, όπως τίθεται με το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο, θα μπορούσε να αναφερθεί ότι, ειδικά για τους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους και τους στρατιωτικούς, το Δημόσιο εγγυάται την καταβολή των συντάξεων, ως συνέχεια των αποδοχών τους, ευθυνόμενο για την καταβολή τους.

4. Κατά την ειδικότερη γνώμη του Συμβούλου Γεωργίου Βοΐλη, οι εν λόγω διατάξεις είναι πλήρεις και σαφείς και δεν χρήζουν καμιάς περαιτέρω συμπλήρωσης ή διευκρίνησης.

Επί του άρθρου 21

5. Στον ν. 4387/2016 προστίθεται νέο άρθρο 1B με το οποίο διακρίνεται το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και των στρατιωτικών από το ασφαλιστικό καθεστώς των λοιπών εργαζομένων. Αυτό είναι σύμφωνο με τις επιταγές του Συντάγματος ως ερμηνεύεται από τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕλΣ Ολ. 137/2019, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017).

6. Επισημαίνεται ότι λόγοι καλής νομοθέτησης επιβάλλουν όπως στην αιτιολογική έκθεση επί του ανωτέρω άρθρου συμπεριληφθεί η σκέψη, η οποία ήδη υπάρχει στο γενικό μέρος της αιτιολογικής έκθεσης (σελ. 1 τελευταίο εδάφιο της τρίτης παραγράφου), ότι η διάκριση αυτή εισάγεται σε συμμόρφωση με τις ανωτέρω αποφάσεις της Ολομελείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

7. Κατά τη γνώμη των Συμβούλων Γεωργίου Βοΐλη και Ασημίνας Σακελλαρίου, από τα άρθρα 98 παρ. 1 εδ. δ και 73 παρ. 2 του ισχύοντος Συντάγματος συνάγεται ότι η αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου να γνωμοδοτεί αφορά σε υποβληθέντα νομοσχέδια σχετικά με τον κανονισμό σύνταξης ή την αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης, με τα οποία ο νομοθέτης εκφράζει τη βούλησή του να θεσπισθούν διατάξεις συνταξιοδοτικού περιεχομένου που επιφέρουν έννομα αποτελέσματα. Η αρμοδιότητα αυτή δεν εκτείνεται στα έγγραφα που συνοδεύουν τα οικεία νομοσχέδια, ως η αιτιολογική έκθεση και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να διατυπωθούν παρατηρήσεις ή επισημάνσεις επ' αυτών.

Επί του άρθρου 22

8. Μολονότι στο νέο, ύστερα από την αντικατάστασή του με το παρόν, άρθρο 2 του ν. 4387/2016 έχει συμπεριληφθεί ρύθμιση για την ειδική έννοια του όρου «σύνταξη», όσον αφορά τους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους και τους στρατιωτικούς, η εν γένει χρησιμοποιούμενη στο άρθρο αυτό ορολογία προσιδιάζει στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος, από το οποίο σαφώς αντιδιαστέλλεται το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των εν λόγω λειτουργών και υπαλλήλων και των στρατιωτικών. Ειδικότερα, (α) ο ορισμός του «ασφαλισμένου» περιορίζεται στους παρέχοντες «εξαρτημένη εργασία έναντι αμοιβής», κατηγορία στην οποία προδήλως δεν μπορούν να υπαχθούν οι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι και οι στρατιωτικοί, ως εκ της ειδικής δημοσίου δικαίου σχέσης που τους συνδέει με το Δημόσιο και τα ν.π.δ.δ., (β) η αναφορά, στους ορισμούς για τους «έμμεσα

ασφαλισμένους» και τους «συνταξιούχους», σε συντάξεις «γήρατος, αναπηρίας και θανάτου», αντί, μάλιστα, του όρου «σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας και εκ μεταβιβάσεως», που χρησιμοποιείται στο άρθρο 2 του ν. 4387/2016, υπό τη σημερινή του διατύπωση, υπονοεί τη σύνταξη ως κάλυψη ασφαλιστικού κινδύνου και όχι, όπως για τους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους και τους στρατιωτικούς ισχύει, ως συνέχεια του μισθού τους, μετά από την αποχώρησή τους από την ενέργεια, (γ) στον ορισμό για τους «εργοδότες» αφενός δεν έχει συμπεριληφθεί το Δημόσιο, ως εργοδότης των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και των στρατιωτικών, αφετέρου γίνεται λόγος μόνο για «μισθωτούς εργαζομένους», ενώ (δ) στον ορισμό της «ανταποδοτικής σύνταξης», όσον αφορά τους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους και τους στρατιωτικούς, αντί του όρου «χρόνος ασφάλισης», μάλλον προσήκει ο όρος «χρόνος υπηρεσίας». Πρέπει, επομένως, οι προαναφερόμενοι ορισμοί να συμπληρωθούν καταλλήλως, ούτως ώστε, σε συνοχή, άλλωστε, και με τις διατάξεις των νέων άρθρων 1Α παρ. 2 και 5B του ν. 4387/2016, που προστίθενται με το παρόν, πλήρως να αποδίδουν την ιδιοτυπία του συνταξιοδοτικού καθεστώτος των ανωτέρω λειτουργών και υπαλλήλων.

9. Κατά την ειδικότερη γνώμη του Συμβούλου Γεωργίου Βοΐλη, η εν λόγω διάταξη είναι πλήρης και σαφής και δεν χρήζει καμιάς περαιτέρω συμπλήρωσης ή διευκρίνησης.

Επί του άρθρου 23

10. Με την τροποποιούμενη παράγραφο 4 του άρθρου 5 του ν. 4387/2016 καταργείται η συναρμοδιότητα των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, για την έκδοση των αναφερομένων στην παράγραφο αυτή κοινών υπουργικών αποφάσεων. Η νομοθετική εξουσιοδότηση δίδεται πλέον μόνο στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, του οποίου η αρμοδιότητα περιορίζεται στον καθορισμό των διαδικασιών για τις προσαρμογές στα πληροφοριακά συστήματα, χωρίς να περιλαμβάνει τον καθορισμό των απαιτούμενων διαδικασιών για την εφαρμογή του ποσοστού των ασφαλιστικών εισφορών. Η αρμοδιότητα όμως αυτή δεν περιλαμβάνεται, αυτονοήτως, στη γενική εξουσιοδότηση για τη ρύθμιση κάθε άλλης αναγκαίας λεπτομέρειας για την εφαρμογή του άρθρου αυτού, η οποία σε κάθε περίπτωση τελεί υπό τους περιορισμούς της παραγράφου 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος.

11. Η ρύθμιση της παραγράφου 5 που προστίθεται στο άρθρο 5 του ν. 4387/2016, κατά το μέρος που αφορά στον περιορισμό της αρμοδιότητας του Υπουργού Οικονομικών που περιέρχεται πλέον στον Υπουργό

Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, φαίνεται, κατά τη διατύπωση της διάταξης, ότι αφορά μόνο στις περιπτώσεις αποκλειστικής αρμοδιότητας του Υπουργού Οικονομικών για την έκδοση αποφάσεων επί συνταξιοδοτικών θεμάτων του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης και δεν περιλαμβάνει τις περιπτώσεις συναρμοδιότητάς του για την έκδοση σχετικών κοινών υπουργικών αποφάσεων επί των ίδιων θεμάτων, ενώ δεν αρκεί, για την εξαγωγή του αντίθετου συμπεράσματος η ρύθμιση του δευτέρου εδαφίου της ίδιας παραγράφου για τη διατήρηση της συναρμοδιότητάς του επί θεμάτων εφαρμογής μισθολογικών διατάξεων επί συνταξιούχων κατά το π.δ. 169/2007, λόγω της όλως διαφορετικής κανονιστικής του ρύθμισης.

12. Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι, τουλάχιστον αναφορικά με τις συντάξεις που καταβάλλονται από τον Ε.Φ.Κ.Α. στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και των στρατιωτικών, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 78 του Συντάγματος, τα σχετικά με την απονομή τους θέματα, οι όροι και οι προϋποθέσεις δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο νομοθετικής εξουσιοδότησης.

13. Η διάταξη του τελευταίου εδαφίου της νέας αυτής παραγράφου 5, που αφορά στη διατήρηση της συναρμοδιότητας του Υπουργού Οικονομικών «επί θεμάτων εφαρμογής μισθολογικών διατάξεων επί συνταξιούχων κατά το π.δ. 169/2007», είναι ασαφής και ενδείκνυται η αναδιατύπωσή της.

14. Με τις διατάξεις του νέου άρθρου 5B αποσαφηνίζεται και νομοθετικά, προκειμένου να μην υπάρχει αμφιβολία ή άλλη ερμηνεία, ότι με τις διατάξεις τόσο του παρόντος νομοσχεδίου όσο και του ήδη ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου του ν. 4387/2016, δεν θίγονται οι κανόνες κατανομής της δικαιοδοτικής ύλης, μεταξύ της διοικητικής δικαιοσύνης και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που θέσπισε ο συνταγματικός νομοθέτης στο άρθρο 98 παρ. 1 στ' του Συντάγματος,

15. Το τελευταίο εδάφιο του νέου αυτού άρθρου 5B πρέπει να απαλειφθεί δεδομένου ότι η παράγραφος 9 του ήδη ισχύοντος άρθρου 19 του ν. 4387/2016, η οποία περιλαμβάνεται στο παρόν νομοσχέδιο ως παράγραφος 8 του ίδιου άρθρου, όπως αντικαθίσταται με το άρθρο 26 του παρόντος, δεδομένου ότι η τελευταία αυτή διάταξη ρυθμίζει διαφορετικό ζήτημα και δεν δικαιολογείται η κατάργησή της με τις διατάξεις του άρθρου 5B.

Επί του άρθρου 24

16. Επί της τροποποιούμενης παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016 παρατηρείται ότι δεν παρατίθενται στην αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου οι λόγοι που επιβάλλουν τη χρονική παράταση μέχρι και το 2024 στον τρόπο αναπροσαρμογής των συντάξιμων αποδοχών με βάση τη μεταβολή του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή καθώς και οι λόγοι της μετάθεσης από το 2025 του τρόπου προσαύξησής τους με βάση τον δείκτη μεταβολής μισθών.

17. Η ρύθμιση της ανωτέρω παραγράφου 4, με την οποία στο β' εδάφιο αυτής παρέχεται εξουσιοδότηση για έκδοση Κ.Υ.Α. είναι συμβατή με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2 και 80 του Συντάγματος, υπό την προϋπόθεση ότι αφορά αποκλειστικά σε λεπτομέρειες αμιγώς τεχνικού χαρακτήρα και όχι στον καθορισμό προϋποθέσεων απονομής σύνταξης (βλ. σχετ. και Πρακτικά 1^{ης} Ειδ. Συν. Ολ. ΕλΣ της 8^{ης} Μαρτίου 2017).

18. Επί της τροποποιούμενης παρ. 5 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016 παρατηρείται ότι η αναφορά που γίνεται στην αιτιολογική έκθεση στις αρχές της ανταποδοτικότητας εισφορών και παροχών και της ανάγκης διασφάλισης από το χορηγούμενο ύψος του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης ενός αναξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης των ασφαλισμένων του δημοσίου τομέα μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία, παρίσταται αδόκιμη, δοθέντος ότι όσον αφορά στους δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς και στους στρατιωτικούς οι αρχές που διέπουν το ειδικό συνταξιοδοτικό τους καθεστώς είναι αυτές της αναλογικότητας και της κατά το δυνατόν τήρησης εύλογης αναλογίας των συντάξεών τους με τις αποδοχές ενεργείας τους (βλ. Πρακτικά 1^{ης} Ειδ. Συν. Ολ. ΕλΣ της 20^{ης} Απριλίου 2016. Επίσης, ΕλΣ Ολ. 137/2019, 32/2018, 1277/2018, 1388/2018, 244/2017).

19. Στον νέο πίνακα με τα ποσοστά αναπλήρωσης που πρόκειται να ισχύσει από 1.10.2019 και εφεξής, επέρχονται αυξήσεις στα επιμέρους ποσοστά αναπλήρωσης που αφορούν σε χρόνο ασφάλισης από 30 έως και 40 έτη, και συνεπάγονται αύξηση στο συνολικό ποσοστό αναπλήρωσης του μέσου όρου των συντάξιμων αποδοχών κατά 3,5% και 7,3% για ασφαλισμένο με 35 και 40 χρόνια ασφάλισης, διαμορφώνοντας το συνολικό ποσοστό αναπλήρωσης σε 37,31% και 50,01%, αντίστοιχα.

20. Κατά την κρατήσασα γνώμη, η πρόβλεψη, για τα μετά το 40ό έτη ασφάλισης, νέου ποσοστού αναπλήρωσης, σημαντικά μειωμένου, σε σχέση τόσο με την αντίστοιχη προϊσχύουσα ρύθμιση, όσο και με την ήδη προτεινόμενη για τα προηγούμενα έτη (30,01–40), δεν παρίσταται κατ'

αρχήν αδικαιολόγητη. Και τούτο, καθόσον, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, ο εργασιακός βίος μετά σαράντα έτη απασχόλησης είναι πλήρης, ενώ ο πέραν αυτού χρόνος δεν συνιστά, κατά κανόνα, χρόνο πραγματικής υπηρεσίας, αλλά πλασματικό. Ακόμη όμως και στην περίπτωση που ο πέραν του 40ού έτους χρόνος ασφάλισης αφορά πραγματική υπηρεσία, η ως άνω ρύθμιση λειτουργεί ως αντικίνητρο παραμονής στην υπηρεσία πέραν του ως άνω ορίου, στο πλαίσιο της διαγενεακής αλληλεγγύης, προκειμένου να κενωθούν θέσεις εργασίας για την είσοδο στην υπηρεσία νεότερων σε ηλικία ατόμων, με αποτέλεσμα αφενός την καταπολέμηση του έντονου φαινομένου της ανεργίας και αφετέρου την αύξηση της αποδοτικότητας του υπηρετούντος προσωπικού.

21. Ο Πρόεδρος Ιωάννης Σαρμάς ανέφερε ότι όταν με νομοθετικό μέτρο θίγεται το συνταξιοδοτικό δικαίωμα, είτε εμφανίζεται το δικαίωμα αυτό ως ενεργός αξίωση είτε ως θεμιτή προσδοκία, η λογική της δίκαιης ισορροπίας που διέπει τις επεμβάσεις σ' αυτό επιβάλλει να μπορεί να αιτιολογηθεί επαρκώς η επέμβαση, έτσι ώστε να αναδεικνύεται η επιτακτική ανάγκη που εξηγεί την επέμβαση και να δικαιολογείται το μέσο που επελέγη για τη θεραπεία της ανάγκης αυτής (ΕλΣ Ολ. 137/2019). Κατά τη γνώμη των Αντιπροέδρων Σωτηρίας Ντούνη, Άννας Λιγωμένου και Αγγελικής Μαυρουδή και των Συμβούλων Βασιλικής Ανδρεοπούλου, Ευαγγελίας - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταματίου Πουλή, Αγγελικής Μυλωνά, Γεωργίας Τζομάκα, Κωνσταντίνου Εφεντάκη, Δημητρίου Τσακανίκα, Κωνσταντίνου Κρέπη, Ειρήνης Κατσικέρη, Γεωργίας Παπαναγοπούλου, Νεκταρίας Δουλιανάκη και Νικολέτας Ρένεση, στην οποία προσχώρησε ο Πρόεδρος Ιωάννης Σαρμάς, το προβλεπόμενο στη διάταξη ποσοστό αναπλήρωσης για την περίοδο ασφάλισης που υπερβαίνει τα 40 έτη (0,50%), το οποίο είναι κατά πολύ μικρότερο σε σχέση με το ποσοστό αναπλήρωσης (2%) που προβλέπεται στον υφιστάμενο πίνακα για την ίδια ως άνω περίοδο ασφάλισης, ενδέχεται να μην είναι συμβατή με την αρχή της αναλογικότητας θίγοντας την προσδοκία ασφαλισμένων με συνολικό χρόνο ασφάλισης πέραν των 40 ετών για λήψη αυξημένου ποσού ανταποδοτικής σύνταξης, καθόσον μάλιστα δεν εξειδικεύονται στην αιτιολογική έκθεση οι λόγοι για τους οποίους θεσπίστηκε το μειωμένο αυτό ποσοστό. Η Αντιπρόεδρος Μαρία Βλαχάκη διατύπωσε τη γνώμη ότι η αντιμετώπιση όλων των ποσοστών αναπλήρωσης που τίθενται με την ως άνω διάταξη πρέπει να είναι ενιαία, πλην όμως η Ολομέλεια περιορίζεται κατά τα εκτιθέμενα στην παρ. ΙΙΙ της παρούσας υπό τον τίτλο Τελική Επισήμανση στην εξέταση θεμάτων, τα οποία δεν εκκρεμούν ενώπιον της δικαστικής Ολομέλειας.

22. Από την προτεινόμενη ρύθμιση προκαλείται, σύμφωνα με την επισυναπτόμενη στο υπό γνωμοδότηση συνταξιοδοτικό νομοσχέδιο οικ. 7320/395/10.2.2020 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, αύξηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης των συντάξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Στην τελευταία, ωστόσο, έκθεση, αν και διατυπώνεται η εκτίμηση ότι το κόστος σε βάρος του προϋπολογισμού του Ε.Φ.Κ.Α. από την εφαρμογή μεταξύ άλλων και της προτεινόμενης διάταξης θα ανέλθει από το ποσό των 79 εκατ. ευρώ για το τρέχον έτος στο ποσό των 222 εκατ. ευρώ για το έτος 2023, δεν γίνεται αναφορά αφενός ως προς το εάν η αυξημένη αυτή δημοσιονομική δαπάνη είναι εντός των ορίων του ΜΠΔΣ 2019-2022, αφετέρου σε τι ποσό η αυξημένη αυτή συνταξιοδοτική δαπάνη αναλογεί στους συνταξιούχους και ασφαλισμένους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους και στους στρατιωτικούς που αναμένεται να συνταξιοδοτηθούν κατά τα ανωτέρω έτη.

23. Επί της παραγράφου 5 του άρθρου 36 Α, το οποίο προστίθεται στον ν. 4387/2016 με το άρθρο 32 του υπό γνωμοδότηση νομοσχεδίου, παρατηρείται ότι για λόγους νομοτεχνικούς, ενόψει ότι με αυτή ρυθμίζονται τα ποσοστά αναπλήρωσης όσων εκ των ειδικών κατηγοριών στρατιωτικών που προβλέπονται στο άρθρο 41 του α.ν. 1854/1951, όπως ισχύει (άρθρο 41 π.δ. 169/2007), έχουν διανύσει συνολικό χρόνο ασφάλισης άνω των 45 ετών, η προτεινόμενη ρύθμιση πρέπει να τεθεί ως εδάφιο μετά τον πίνακα 2 του άρθρου 24 του υπό γνωμοδότηση νομοσχεδίου.

24. Κατά την κρατήσασα γνώμη, η θέσπιση του θετικού μέτρου που προβλέπει μεγαλύτερο ποσοστό αναπλήρωσης για τα μετά το 45ο έτη ασφάλισης υπέρ ορισμένων ειδικών κατηγοριών στρατιωτικών έναντι των λοιπών λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου και των στρατιωτικών δεν παρίσταται κατ' αρχήν αδικαιολόγητη, ενόψει της ιδιαίτερης φύσης και της επικινδυνότητας των καθηκόντων αυτών ενόσω ήταν στην ενεργό υπηρεσία. Περαιτέρω, λειτουργεί και ως κίνητρο παραμονής στην υπηρεσία, καθόσον οι στρατιωτικοί των εν λόγω κατηγοριών, κατά τη συμπλήρωση του ανωτέρου ορίου ετών ασφάλισης, ευρίσκονται, σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας, σε ηλικία τέτοια που τους δίνει τη δυνατότητα να εξακολουθήσουν να παρέχουν κατά τρόπο αποδοτικό τις εν γένει υπηρεσίες τους στο στράτευμα.

25. Οι Αντιπρόεδροι Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου και Αγγελική Μαυρουδή και οι Σύμβουλοι Δημήτριος Τσακανίκας και Νικολέτα Ρένεση διατύπωσαν τη γνώμη, στην οποία προσχώρησε και ο

Πρόεδρος Ιωάννης Σαρμάς, ότι ο λόγος, για τον οποίο προβλέφθηκε εν προκειμένω αυξημένο ποσοστό αναπλήρωσης ειδικά για τις ανωτέρω κατηγορίες στρατιωτικών που ο συνολικός χρόνος ασφάλισής τους υπερβαίνει τα 45 έτη δεν αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του άρθρου, και ως εκ τούτου ενδέχεται να ανακύψει ζήτημα παραβίασης της αρχής της ισότητας ως προς τους λοιπούς συνταξιούχους και ασφαλισμένους του Δημοσίου, που δεν ανήκουν στην ανωτέρω κατηγορία και ενδεχομένως διαθέτουν συνολικό χρόνο ασφάλισης (πραγματικό ή/και πλασματικό) άνω των 45 ετών.

Επί του άρθρου 25

26. Η διατύπωση του δεύτερου εδαφίου της περίπτωσης βγ' της παραγράφου 3 του άρθρου 14, όπως προστίθεται με την προτεινόμενη ρύθμιση, είναι ημιτελής και, ως εκ τούτου, πρέπει να συμπληρωθεί σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην οικεία αιτιολογική έκθεση.

27. Περαιτέρω, για λόγους καλής νομοθέτησης και προς διασφάλιση της ασφάλειας δικαίου, θα ήταν σκόπιμο η προβλεπόμενη στην περίπτωση β' της παραγράφου 4 κατάργηση των διατάξεων της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου σχετικά με την αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων που καταβάλλονται από αυτό, να ενταχθεί ρητά στον Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων.

28. Κατά τα λοιπά, ως προς τις ρυθμίσεις του δεύτερου εδαφίου της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 14, καθώς και της περίπτωσης α' της παραγράφου 4 του ίδιου άρθρου, όπως αναριθμείται με την προτεινόμενη ρύθμιση, σχετικά με την έκδοση Κ.Υ.Α., παραπέμπουμε στις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν για την αντίστοιχη εξουσιοδοτική διάταξη της περίπτωσης β' της παραγράφου 4 του άρθρου 8.

29. Επί του άρθρου 27 με το οποίο αντικαθίσταται το άρθρο 20 του ν. 4387/2016, παρατηρείται ως προς την παράγραφο 1 του νέου άρθρου 20 ότι με την παράγραφο 1 περ. α εδ. 1 θεσπίζεται ο βασικός κανόνας ότι στους εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχους του Ε.Φ.Κ.Α., οι οποίοι αναλαμβάνουν εργασία ή αποκτούν ιδιότητα ή δραστηριότητα, που υπάγεται υποχρεωτικά στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. καθώς και σε αυτούς, που, μετά τη δημοσίευση του ν. 4387/2016, είχαν αναλάβει τέτοια εργασία ή είχαν αποκτήσει τέτοια ιδιότητα ή δραστηριότητα, καταβάλλονται οι ακαθάριστες συντάξεις κύριες και επικουρικές καθώς και οι προσυνταξιοδοτικές παροχές μειωμένες σε ποσοστό 30% για όσο χρονικό διάστημα εργάζονται ή διατηρούν την ιδιότητα ή την δραστηριότητα αυτή.

30. Στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω διάταξης, όπως έχει διατυπωθεί, φαίνεται να υπάγονται και οι συνταξιούχοι που είχαν ήδη αναλάβει εργασία ή είχαν ήδη αποκτήσει ιδιότητα ή δραστηριότητα που υπάγεται στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 (12.5.2016) και οι ακαθάριστες συντάξεις τους, κύριες και επικουρικές, έχουν ήδη υποστεί περικοπή σε ποσοστό 60%, σύμφωνα με την αντίστοιχη διάταξη του ν. 4387/2016, όπως σήμερα ισχύει. Έτσι όμως προκύπτει και αναδρομική ισχύς της διάταξης, με συνέπεια ενδεχομένως να προκύπτουν αξιώσεις για επιστροφή της προκύπτουσας διαφοράς μεταξύ του αρχικώς θεσπισθέντος ποσοστού μείωσης της τάξης του 60% και της προβλεπόμενης με τη νέα διάταξη μείωσης του 30%.

31. Πρέπει να διευκρινισθεί αν οι συνταξιούχοι του Ε.Φ.Κ.Α. που από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 (12.5.2016) είχαν αναλάβει εργασία ή απέκτησαν ιδιότητα ή δραστηριότητα σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, οι οποίοι θα έχουν συμπληρώσει το 61^ο και 62^ο έτος της ηλικίας τους στις 28.2.2021 και την 1.3.2021 αντίστοιχα, υπάγονται στον κανόνα του αμέσως προηγούμενου εδαφίου, και οι ακαθάριστες κύριες και επικουρικές συντάξεις καθώς και οι προσυνταξιοδοτικές παροχές καταβάλλονται μειωμένες σε ποσοστό 30%. Υπό την εκδοχή ότι η διάταξη είναι αναδρομική, ενδείκνυται να ρυθμιστεί το ζήτημα που τίθεται για όσους εξ αυτών, μετά τη δημοσίευση του ν. 4387/2016 (12.5.2016), είχαν αναλάβει εργασία ή είχαν ήδη αποκτήσει ιδιότητα ή δραστηριότητα σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης και η καταβολή της σύνταξής τους είχε ανασταλεί πλήρως, σύμφωνα με τη διάταξη της ήδη ισχύουσας παρ. 2 του άρθρου 20.

32. Στην παρ. 1 περ. β ορίζεται ότι στο ποσό της ακαθάριστης σύνταξης δεν περιλαμβάνεται το εξωιδρυματικό επίδομα των διατάξεων της παρ.1 και 2 του άρθρου 42 του ν. 1140/1981 (ΦΕΚ Α 68) όπως ισχύει και το επίδομα ανικανότητας των διατάξεων του άρθρου 54 του π.δ/τος 169/2007 (ΦΕΚ Α 210). Επισημαίνεται ότι δημιουργείται αντίφαση μεταξύ της συγκεκριμένης περίπτωσης και της ρύθμισης της περ. ε της παρ. 4.

33. Στην παράγραφο 4 του νέου άρθρου 20 προβλέπονται ειδικές κατηγορίες περιπτώσεων, οι ασφαλισμένοι των οποίων δεν λαμβάνουν μειωμένες ακαθάριστες συντάξεις, κύριες και επικουρικές καθώς και προσυνταξιοδοτικές παροχές όταν αναλαμβάνουν από της δημοσιεύσεως του ν. 4387/2016 εργασία ή αποκτούν ιδιότητα ή δραστηριότητα που υπάγεται υποχρεωτικά στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. (εξαιρέση από την παρ. 1 περ. α). Για την περίπτωση ε) ισχύει η παρατήρηση που διατυπώθηκε ανωτέρω στον αριθμό 32.

Επί του άρθρου 27 παρ. 5 και 6 του νέου άρθρου 20

34. Κατά την ειδικότερη γνώμη της Αντιπροέδρου Μαρίας Βλαχάκη, πέραν των προαναφερομένων, δεδομένου ότι οι διατάξεις του άρθρου 20 του ν. 4387/2016, όπως αντικαθίστανται από τις διατάξεις του άρθρου 27 του υπό επεξεργασία σχεδίου νόμου, καθιστούν ευνοϊκότερες τις ρυθμίσεις για τους συνταξιούχους που αναλαμβάνουν εργασία υπαγόμενη στον Ε.Φ.Κ.Α. (με τη μείωση του ποσοστού της παρακρατούμενης συντάξεως - παρ. 1 εδάφ. α') ή σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης ειδικότερα (με τη θέσπιση ορίου ηλικίας για την πλήρη αναστολή της συντάξεως -παρ. 1 εδάφ. β'), καθώς και με τον καθορισμό ανωτάτου ορίου καταλογισμού σε βάρος του συνταξιούχου (βλ. παρ. 7), δεν δικαιολογείται επαρκώς η ευμενής ρύθμιση της παρ. 5 (βλ. παρ. 4 και 7 του ν. 4387/2016, όπως ισχύει, για τις οποίες βλ. παρατήρηση του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στα Πρακτικά της 1^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομ. του Ελ.Συν./20.4.2016), η οποία έρχεται σε αντίθεση με τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. Ολ. Ελ.Συν. 1041/2017, 1577/2011), το οποίο ερμηνεύον τις πάγιες διατάξεις του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (κυρίως του άρθρου 58, αλλά και των άρθρων 11 και 12 για τις θεμελιωτικές και προσμετρητέες συντάξιμες υπηρεσίες) έχει αποφανθεί ότι ο χρόνος υπηρεσίας που διανύεται μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την υπηρεσία δεν προσμετρείται ως συντάξιμος στην υπηρεσία της προγενέστερης θέσης, βάσει της οποίας δικαιώθηκε ήδη συντάξεως.

Επί της παραγράφου 7 του νέου άρθρου 20

35. Στο εδ. β προβλέπεται ότι σε περίπτωση παράλειψης υποβολής δήλωσης από τον συνταξιούχο προς τον φορέα κύριας ασφάλισης του Ε.Φ.Κ.Α. ότι ανέλαβε εργασία ή απέκτησε ιδιότητα ή δραστηριότητα που υπάγεται υποχρεωτικά στον Ε.Φ.Κ.Α., καταλογίζεται με ποσό ίσο με το ύψος δώδεκα μηνιαίων συντάξεων. Η ρύθμιση αυτή, η οποία επιβάλλει συγκεκριμένο ποσό καταλογισμού χωρίς το ποσό αυτό να συναρτάται ούτε με τον χρόνο που διήρκεσε η παράλειψη, ούτε με την ωφέλεια που αποκόμισε ο συνταξιούχος από αυτήν (ανάλογα με το αν θα έπρεπε να του καταβληθεί μειωμένη σύνταξη, κύρια και επικουρική ή να ανασταλεί πλήρως η καταβολή τους) ενδέχεται να εγείρει ζήτημα αντίθεσής της προς την αρχή της αναλογικότητας.

III. ΤΕΛΙΚΗ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ

36. Σημαντικά ζητήματα συνταγματικότητας του ν. 4387/2016 έχουν παραπεμφθεί από Τμήματα του Δικαστηρίου και εκκρεμούν ενώπιον της Ολομελείας, ως δικαιοδοτούντος οργάνου. Τέτοια ζητήματα είναι ιδίως (α) η υπαγωγή των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και των στρατιωτικών σε ενιαίο με τους λοιπούς εργαζομένους φορέα ασφάλισης χωρίς διαφοροποίηση του ασφαλιστικού κεφαλαίου των μεν και των δε, (β) ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης των πρώτων, η οποία πλέον δεν δομείται εξ ολοκλήρου πάνω στην αρχή της εύλογης αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και σύνταξης και (γ) ο χαρακτήρας του Δημοσίου ως ευθέως και βασικώς ευθυνομένου για την καταβολή των συντάξεων στους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους και στους στρατιωτικούς. Ως εκ τούτου, η γνωμοδότηση που διατυπώνεται από το Δικαστήριο στο παρόν πρακτικό περιορίσθηκε στην εξέταση των υπό επεξεργασία ρυθμίσεων από επόμεως άλλης εκτός από εκείνη που θα συνιστούσε πρόκριμα ή, εν πάση περιπτώσει, κρίση επί των κατά τα ανωτέρω παραπεμφθέντων στη δικαστική Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου ζητημάτων.

Μετά το τέλος της συνεδρίασης συντάχθηκε το παρόν πρακτικό, το οποίο, αφού θεωρήθηκε και εγκρίθηκε από τον Πρόεδρο, υπογράφεται από τον ίδιο και τη Γραμματέα.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Για την ακρίβεια
Η Γραμματέας

Ελένη Αυγουστόγλου

